

**UCHWAŁA NR 211/XIX/21  
RADY POWIATU NOWOSĄDECKIEGO**

z dnia 29 kwietnia 2021 r.

**w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych  
na lata 2021-2027”**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt. 5, art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. 2020 r., poz. 920) oraz art. 35a ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. 2020 r., poz. 426 z późn. zm.) Rada Powiatu Nowosądeckiego uchwala, co następuje:

**§ 1.** Uchwala się „Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały zleca się Zarządowi Powiatu Nowosądeckiego.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady  
Powiatu Nowosądeckiego

**Roman Potoniec**



Załącznik  
do Uchwały Nr 211/XIX/21  
Rady Powiatu Nowosądeckiego  
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

# POWIATOWY PROGRAM

## DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2021-2027



*Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie  
w Nowym Sączu*

## Spis treści

Wstęp – Istota programu .....	4
1. Charakterystyka powiatu nowosądeckiego – stan ludności .....	6
2. Diagnoza i ocena sytuacji osób niepełnosprawnych .....	8
2.1. Pojęcie osoby niepełnosprawnej - podstawowa terminologia.....	8
3. Orzecznictwo.....	12
4. Podstawowe prawa osób niepełnosprawnych w Polsce .....	21
4.1. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych .....	21
5. Aktywizacja i rehabilitacja zawodowa.....	23
5.1. Wyposażenie stanowiska pracy.....	24
5.2. Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej .....	24
5.3. Finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez PUP .....	25
5.4. Instrumenty oraz usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy .....	26
6. Rehabilitacja społeczna .....	27
6.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej .....	28
6.2. Turnusy rehabilitacyjne.....	29
6.3. Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych.....	30
6.4. Sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze .....	31
6.5. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się .....	32
6.6. Realizacja Programu „Aktywny Samorząd”.....	34
6.7. Realizacja programu „Wyrównywania Różnic Między Regionami II” .....	40
6.8. Realizacja programu „Wyrównywania Różnic Między Regionami III” .....	41
6.9. Realizacja Programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”.....	41
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.....	43
8. Zakłady Aktywności Zawodowej .....	44
9. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy.....	45
10. Założenia programu .....	51
11. Cele operacyjne programu i ich realizatorzy .....	51
11.1. CEL 1. Wspieranie przemian, ustawiczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problematyki osób niepełnosprawnych, a także ich praw .....	51
11.2. CEL 2. Pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom w zaspakajaniu podstawowych potrzeb socjalno-bytowych. ....	53
11.3. CEL 3. Zwiększanie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji .....	54
11.4. CEL 4. Aktywizacja i rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych .....	55

11.5.CEL 5. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny .....	57
11.6.CEL 6. Adaptacja i integracja osób niepełnosprawnych poprzez uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym i turystycznym .....	58
11.7.CEL 7. Usprawnianie systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez wzrost efektywności działań organizacji pozarządowych z terenu powiatu .....	59
11.8.CEL 8. Likwidacja barier architektonicznych, transportowych, technicznych oraz barier w komunikowaniu się .....	59
12. Monitoring i ewaluacja programu .....	60
Podsumowanie.....	61

## Wstęp – Istota programu

Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Nowosądeckiego na lata 2021-2027 jest wykonaniem postanowień art 35 a ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ( t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 426, 568, 875. ) mówiącym, że jednym z zadań powiatu jest „*opracowanie i realizacja zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudnianiu, przestrzeganiu praw osób niepełnosprawnych*”. oraz art. 4 ust.1 pkt 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920.).

Współcześnie w Polsce można zauważyć coraz powszechniejsze rozumienie niepełnosprawności w kategoriach społecznych, jednak wiele pracy wymaga jeszcze, aby rozumienie problemu przekładało się na praktyki społeczne i działania instytucjonalne. W związku z powyższym konieczne jest angażowanie różnych sektorów w tym: zdrowia, edukacji, polityki społecznej czy też odpowiednich podmiotów począwszy od rządu po organizacje społeczne, sektor prywatny oraz ogół społeczeństwa. Kluczowe jest dostosowanie działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych do warunków panujących w naszym kraju.

Bez pomocy ze strony państwa osoby niepełnosprawne nie są w stanie samodzielnie rozwiązać wielu swoich problemów życiowych. Wychodząc na przeciw tym potrzebom państwo polskie podejmuje ciągłe starania, aby umożliwić coraz większy dostęp osobom niepełnosprawnym do podstawowych usług i możliwości udziału w programach mających na celu ich aktywizację społeczną i zawodową.

Istotną rolę w procesie pełnej integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem odgrywają samorządy lokalne. Powiaty poprzez realizację zadań finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych biorą czynny udział w procesie włączenia społecznego swoich mieszkańców. W strukturze organizacyjnej Powiatu Nowosądeckiego powyższe zadania realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu, a podstawą podejmowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych jest znajomość skali i struktury niepełnosprawności jako problemu społecznego występującego w powiecie nowosądeckim.

Jednym z priorytetów polskiej polityki wobec osób niepełnosprawnych jest ich rehabilitacja zawodowa i społeczna, którą realizuje Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Szczególna aktywność Funduszu nakierowana jest na specjalistyczne

programy adresowane do różnych środowisk osób niepełnosprawnych. Realizacja tych programów jest uzupełnieniem oferty zadań PFRON wynikających z ustawy o rehabilitacji, które wykonują samorzady powiatowe.

Bardzo ważną rolę w obszarze ochrony osób niepełnosprawnych przed wykluczeniem społecznym odgrywają działania władz lokalnych poprzez tworzenie np. programów, strategii, odzwierciadlające potrzeby osób niepełnosprawnych. Czego przykładem jest stworzony Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Nowosądeckiego na lata 2021-2027, wieloletnie ramy czasowe przy przygotowaniu Programu dają możliwości bieżącej aktualizacji, aby w przyszłości umożliwić podejmowanie różnorodnych działań, inicjatyw oraz włączanie się różnych podmiotów. Zmieniająca się sytuacja społeczna, ekonomiczna i zdrowotna w naszym kraju otwiera nowe formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych, czego przykładem może być wybuch pandemii SARS CoV 2, fakt ten wymusił na wszystkich przemodelowanie działań codziennych oraz zapewnienie odpowiedniego wsparcia w tym finansowego dla osób niepełnosprawnych które są uczestnikami WTZ, POW, SDS, szkół itd.

Ograniczony dostęp do działań społeczności lokalnych, bariery transportowe oraz architektoniczne sprawiają, że coraz większa liczba osób niepełnosprawnych w Polsce korzysta z Internetu. Dzięki niemu osoby te mogą podtrzymywać kontakty towarzyskie, jest on pomocny do samorealizacji oraz uzyskiwania wszelakich informacji o tematyce zdrowotnej. Warto wspomnieć też, że w niektórych przypadkach odgrywa ważną rolę w procesie kształcenia oraz pracy zawodowej.

Bardzo częstym problemem okazuje się dotarcie do określonej instytucji, urzędnika lub załatwienie określonej sprawy. W tym momencie osoba niepełnosprawna napotyka na bariery instytucjonalne. Nadmierna biurokracja, brak przychylności odpowiednich organów do problemów osób niepełnosprawnych jest barierą administracyjną dla grupy osób niepełnosprawnych. W związku z powyższym na zlecenie PFRON przeprowadzono analizę funkcjonowania instytucjonalnych mechanizmów wspierania osób niepełnosprawnych i powstał system SOW.

Istotą Programu jest określenie zadań Powiatu Nowosądeckiego w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych zmierzających do pełnego indywidualnego rozwoju i zaspokojeniu potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich sferach na każdym etapie życia, zapewniające pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym, planu działań zawierających długoterminową wizję w zakresie głównych obszarów programowych oraz konkretnych usług dla osób niepełnosprawnych.

Głównym celem Programu jest zminimalizowanie skutków niepełnosprawności oraz umożliwienie zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia. Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych może być realizowane poprzez:

- możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych
- tworzenie systemu pomocy rodzinom osób niepełnosprawnych
- tworzenie równych szans w dostępie do edukacji dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej
- zapewnienie pomocy medycznej osobom niepełnosprawnym
- zaspokojenie potrzeb w zakresie dostosowania mieszkań oraz przestrzeni, infrastruktury dla osób niepełnosprawnych ruchowo
- stworzenie warunków do udziału osób niepełnosprawnych w różnych formach życia społecznego.

Jednym z priorytetów polskiej polityki wobec osób niepełnosprawnych jest ich rehabilitacja zawodowa i społeczna, którą realizuje Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Szczególna aktywność Funduszu nakierowana jest na specjalistyczne programy adresowane do różnych środowisk osób niepełnosprawnych. Realizacja tych programów jest uzupełnieniem oferty zadań PFRON wynikających z ustawy o rehabilitacji, które wykonują samorządy powiatowe. Na zasięg działań na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych w latach 2021-2027 będą miały wpływ środki jakie zostaną przekazane przez PFRON na realizację zadań ustawowych. Osiągnięcie celu, czyli pełnej integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem wymaga czasu, dobrej woli i środków finansowych. Wielkość pomocy publicznej udzielanej im na różnych etapach cyklu życiowego ma fundamentalny wpływ na położenie społeczne osób niepełnosprawnych.

## **1. Charakterystyka powiatu nowosądeckiego – stan ludności**

Powiat Nowosądecki leży w południowo-wschodniej Polsce (Beskid Niski), w południowej części województwa małopolskiego. Od południa graniczy z republiką Słowacką, od wschodu z powiatem gorlickim, od północy z tarnowskim i brzeskim, a od zachodu z limanowskim i nowotarskim<sup>1</sup>. Znajduje się na pierwszym miejscu w województwie małopolskim pod względem wielkości powierzchni, która wynosi 1 549 km<sup>2</sup> i stanowi 10,3% całej powierzchni Małopolski<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup>Powiat nowosądecki w liczbach, [http://www.powiat.nowy-sacz.pl/publikacje/subkategorie/powiat\\_w\\_liczbach.html](http://www.powiat.nowy-sacz.pl/publikacje/subkategorie/powiat_w_liczbach.html) (data odczytu 06.12.2020)

<sup>2</sup> Powiat nowosądecki, [http://www.zasoby-ludzkie.wup.krakow.pl/powiat-11-powiat\\_nowosadecki.html](http://www.zasoby-ludzkie.wup.krakow.pl/powiat-11-powiat_nowosadecki.html) (data odczytu 06.12.2020)



Źródło: [http://www.powiat.nowy-sacz.pl/publikacje/artykuly/powiat\\_polozenie\\_i\\_gminy.html](http://www.powiat.nowy-sacz.pl/publikacje/artykuly/powiat_polozenie_i_gminy.html)  
(data odczytu 08.12.2020)

Powiat ten tworzy 16 gmin: Chelmiec, Gródek nad Dunajcem, Grybów, Kamionka, Korzenna, Łabowa, Łącko, Łososina Dolna, Nawojowa, Podegrodzie, Krynica-Zdrój, Muszyna, Piwniczna Zdrój, Rytró, Stary Sącz i miasto Grybów. W skład powiatu wchodzi 203 miejscowości.

Powiat nowosądecki liczy 216 796 mieszkańców, z czego 50,2% stanowią kobiety, a 49,8% mężczyźni (stan na 31.12.2019 r.). W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 12,0%. Średni wiek mieszkańców wynosi 37,7 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa małopolskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski<sup>3</sup>.

Dane dotyczące osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie zbierane są w ramach przeprowadzanych z określoną częstotliwością narodowych spisów powszechnych, w Polsce spisy przeprowadzane są co 10 lat. Ostatni spis został przeprowadzony w Polsce w 2011 roku a poprzedni w 2002 roku.

Liczba osób niepełnosprawnych wg danych Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011 w Powiecie Nowosądeckim wynosiła 38.378, co stanowiło 19,01% ludności powiatu, w związku z powyższym co 5 mieszkańców Powiatu Nowosądeckiego był osobą niepełnosprawną<sup>4</sup>.

Szacunkowa liczba osób niepełnosprawnych w Powiecie przeliczona została wg wskaźnika Głównego Urzędu Statystycznego – wskaźnika częstości niepełnosprawności w powiecie nowosądeckim orzeczonej wśród osób w wieku powyżej 15 lat, który w 2012 r.

<sup>3</sup> [https://www.polskawliczbach.pl/powiat\\_nowosadecki#dane-demograficzne](https://www.polskawliczbach.pl/powiat_nowosadecki#dane-demograficzne) data odczytu 08.12.2020 r.

<sup>4</sup> [http://stat.gov.pl/bdl/app/dane\\_podgrup.display?p\\_id=626741&p\\_token=0.9843189744278789](http://stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.display?p_id=626741&p_token=0.9843189744278789) (data odczytu 21.04.2015)



wynosił 23,5 % a dla dzieci do 14 lat -1,8 %<sup>5</sup>.

Zgodnie z powyższym wskaźnikiem na terenie Powiatu nowosądeckiego mieszkało 38.217 osób niepełnosprawnych, co stanowi 18,2 ludności powiatu, czyli co 6 mieszkańców Powiatu nowosądeckiego był osobą niepełnosprawną<sup>6</sup>.

## 2. Diagnoza i ocena sytuacji osób niepełnosprawnych

Problematyka osób niepełnosprawnych, ze względu na skalę zajmuje ważne miejsce w polityce społecznej realizowanej w Powiecie Nowosądeckim. Dlatego też działania Powiatu Nowosądeckiego na rzecz osób niepełnosprawnych winny stanowić ważny element polityki społecznej i gospodarczej. Nasz powiat zmierza do wspierania działań samopomocowych oraz inicjatyw społecznych mających na celu przezwyciężanie trudności związanych z integracją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

### 2.1. Pojęcie osoby niepełnosprawnej - podstawowa terminologia

Łacińskie słowo *invalidus* oznacza człowieka bezsilnego, słabego i schorowanego, termin ten był zamiennie używany z określeniami takimi jak „osoba trwale poszkodowana na zdrowiu, „osoba z odchyleniami od normy” czy „osoba upośledzona”. Funkcjonująca w społeczeństwach terminologia określająca „inwalidę” i „inwalidztwo”, została zastąpiona przez terminy „osoba niepełnosprawna i „niepełnosprawność”, ponieważ termin ten wzbudzał jednoznaczne negatywne skojarzenia.

Zmiana w terminologii jest odzwierciedleniem szerszego procesu ewolucji w spojrzeniu na niepełnosprawność, gdzie odchodzi się od przekonania, że osoba niepełnosprawna nie potrafi samodzielnie zadbać o siebie i własne interesy<sup>7</sup>. Definicje słownikowe nie oddają jednak pełnego sensu pojęcia „niepełnosprawność” stąd konieczność uszczegółowienia tego pojęcia oraz określenie kryteriów niepełnosprawności, które można przedstawić następująco:

- kryterium czasu trwania,
- kryterium psychologiczne,
- kryterium pedagogiczne,
- kryterium kliniczne.

Kryterium czasu trwania dotyczy osób niepełnosprawnych, które można podzielić na osoby z ustabilizowaną dysfunkcją (niewidomi, głusi, osoby z uszkodzeniem narządu ruchu)

---

<sup>5</sup> Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie nowosądeckim na lata 2014-2020, str. 5.

<sup>6</sup> Tamże

<sup>7</sup> Raport o sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce, [http://www.cbe.ahe.lodz.pl/archiwalna\\_cbrk/sytuacja%20osob.pdf](http://www.cbe.ahe.lodz.pl/archiwalna_cbrk/sytuacja%20osob.pdf) (data odczytu 08.12.2020)

oraz niestabilizowaną (z chorobami przewlekłymi).

Kryterium psychologiczne dotyczy indywidualnego stopnia odczucia niepełnosprawności i jej świadomości, ma ono charakter subiektywny.

Kryterium pedagogiczne związane jest z systemem oświaty oraz typami placówek oświatowych i wychowawczych. Obejmuje następujące zakresy uszkodzeń u osób niepełnosprawnych: kanały informacyjne, które zostały uszkodzone lub zachowane, możliwość kontaktów społecznych- samodzielność poruszania się, stopień agresji w stosunku do otoczenia, poczucie zagrożenia.

Kryterium kliniczne dotyczy etiologii uszkodzenia (wrodzone i nabyte), jego lokalizację (uszkodzenie systemu nerwowego, narządów zmysłowych, układu kostno-stawowego, krwionośnego, itp.), dotyczy zakresu (zaburzenia jednorodne lub sprzężone) oraz stopnia uszkodzenia (defekty lekkie, ciężkie lub głębokie).

Klasyfikację rodzajów niepełnosprawności obrazuje poniższa tabela.

### **Klasyfikacja rodzajów niepełnosprawności**

<b><u>SENSORYCZNA</u></b>	<b><u>FIZYCZNA</u></b>	<b><u>PSYCHICZNA</u></b>
osoby niewidome osoby niedowidzące osoby niesłyszące osoby niedosłyszące osoby głuchonieme	osoby z uszkodzeniem narządu ruchu osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych	osoby upośledzone umysłowo osoby chore psychicznie

Zmiany w postrzeganiu niepełnosprawności pozwoliły na wyodrębnienie dwóch modeli niepełnosprawności: indywidualnego i społecznego. Model indywidualny jest oparty na założeniu, że niepełnosprawność jest osobistą tragedią jednostki. W ramach społecznego modelu niepełnosprawności funkcjonuje pogląd, że niepełnosprawność w dużej mierze wynika z przeszkód i barier doświadczanych przez osoby nią dotknięte. Stąd wniosek, że to nie indywidualne ograniczenia, ale niedostarczenie przez społeczeństwo odpowiednich usług oraz nie zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych tworzą niepełnosprawność.

Sfery życia, które mogą być upośledzone na wskutek niepełnosprawności obejmują orientację w terenie, czynności codzienne, poruszanie się w przestrzeni, pracę zawodową, integrację społeczną i niezależność ekonomiczną.

„Światowy raport o niepełnosprawności” nakreśla również problem nierówności. Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono, że niepełnosprawność częściej dotyka ubogich, kobiety i osoby starsze. Niniejszy raport wyjaśnia, że choć niepełnosprawność powiązana jest z trudnymi warunkami społecznymi, to utrudnienia te nie są jednakowe. Różne

rodzaje upośledzenia utrudniają dostęp do szkolnictwa, a wykluczenie na rynku pracy najbardziej dotyka osoby z chorobami psychicznymi lub niepełnosprawne umysłowo.

Raport wyszczególnia szereg powszechnie spotykanych barier środowiskowych stawianych osobom niepełnosprawnym są to:

- piętnowanie i dyskryminacja,
- brak dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz usług rehabilitacyjnych,
- nieodpowiedni poziom świadczenia usług,
- brak dostępu do transportu, budynków oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Skutkami powyższych barier jest gorszy stan zdrowia niż pozostałej części społeczeństwa, gorsze wyniki w edukacji zwłaszcza dzieci oraz mniejsze uczestnictwo w życiu gospodarczym, ponieważ osoby niepełnosprawne rzadziej podejmują pracę. Osoby niepełnosprawne zmagają się również ze zjawiskami zależności oraz ograniczonego uczestnictwa, spowodowanymi przez procesy izolacji i szeroko pojętej instytucjonalizacji. Należy podkreślić, że problemem osób niepełnosprawnych nie jest ich stan zdrowia, ale sposób traktowania przez społeczeństwo.

Współcześnie w Powiecie Nowosądeckim można zauważyć coraz powszechniejsze rozumienie niepełnosprawności w kategoriach społecznych, jednak jeszcze nie do końca przedkłada się ono na praktyki społeczne i działania instytucjonalne. W związku z powyższym konieczne jest angażowanie różnych sektorów np. zdrowia, edukacji, polityki społecznej, pracy oraz różnych podmiotów przede wszystkim rządu, organizacji społecznych, sektora prywatnego, ogółu społeczeństwa oraz mediów. Kluczowe jest dostosowanie działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych do konkretnych warunków panujących w powiecie. Bez pomocy ze strony państwa osoby niepełnosprawne nie są w stanie samodzielnie rozwiązać wielu swoich ważnych problemów.

W gestii rządu i całej polityki społecznej powinno leżeć podjęcie starań, aby umożliwić większy dostęp osobom niepełnosprawnym do podstawowych usług, inwestowanie w programy mające na celu aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, opracowanie strategii oraz planu działań zawierających długoterminową wizję w zakresie głównych obszarów programowych oraz konkretnych usług dla osób niepełnosprawnych.

Optymizmem napawa fakt, że Stowarzyszenia działające na terenie powiatu nowosądeckiego na rzecz osób niepełnosprawnych, widzą więcej, patrzą szerzej i obiektywniej. Dostrzegają warunki i alternatywy, widzą, jak wiele można i trzeba jeszcze zrobić na rzecz integracji i włączenia osób niepełnosprawnych w życie społeczne. Stowarzyszenia i Fundacje były współautorami przygotowania w/w Programu.

Niepełnosprawność nie jest czymś zarezerwowanym dla naszych czasów, na przestrzeni wieków miliony ludzi borykało się z tym problemem, a stosunek do osób odbiegających od normy w zakresie fizycznej lub psychicznej sprawności zmieniał się wraz

z rozwojem cywilizacji. Dominujące w danym okresie historycznym poglądy filozoficzne i społeczne, wierzenia religijne, systemy wartości oraz zwyczaje i obyczaje miały duży wpływ na stosunek do osób niepełnosprawnych. Analizując dzieje naszej cywilizacji postrzeganie osób niepełnosprawnych przyjmowało postawę całkowitej dyskryminacji i wyniszczenia, postawę totalnej izolacji tych osób, a w kolejnych etapach postawę segregacji aż do czasów współczesnych, gdzie promuje się szeroko pojętą integrację osób niepełnosprawnych.

Podkreślić należy, że niepełnosprawność powstaje wskutek ograniczeń doświadczanych przez osoby nią dotknięte, takich jak indywidualne uprzedzenia, utrudniony dostęp do budownictwa użyteczności publicznej, niedostosowany system transportu, segregacyjna edukacja, rozwiązania na rynku pracy, wyłączające z niego osoby niepełnosprawne.

Obecna cywilizacja, krąg wyznaczonych wartości w którym żyjemy wymaga, by człowiek niezależnie od swojej kondycji psychofizycznej mógł realizować własne zamiłowania, talenty, pożytkować swoją wiedzę i umiejętności w szerokim społecznym kontekście. Międzyludzka wymiana dóbr, duchowych i fizycznych, ze względu na stan organizacji społeczeństwa odbywa się w granicach wytyczonych przez prawo oraz na płaszczyźnie naszej wrażliwości, naszych zdolności i umiejętności wczucia się w sytuację drugiego człowieka.

To jak osoby niepełnosprawne są postrzegane przez społeczeństwo, wpływa znacząco na ich życie i wypełniane zadania. Postawy społeczne wobec osób niepełnosprawnych są różnorodne i złożone, składają się na nie trzy aspekty: poznawcze – wiedza i przekonania dotyczące osób niepełnosprawnych, emocjonalne i behawioralne – ukierunkowują zachowanie wobec osób niepełnosprawnych. Jednym z najważniejszych wyznaczników sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych jest sytuacja rodzinna. Rodzina tworzy podstawową strukturę wsparcia dla osoby niepełnosprawnej, zarówno gdy idzie o materialny standard życia, jak też ze względu na formę usług opiekuńczych czy wsparcie psychiczne.

Pozycję osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie warunkuje w znacznej mierze byt materialny (ekonomiczny). Ze względu na stan zdrowia, niewystarczające kwalifikacje, czy ogólnej niechęci pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych wiele osób nie może podjąć zatrudnienia. Dużym problemem jest jednak nie tylko sam fakt bezrobocia, ale w głównej mierze bierność zawodowa osób niepełnosprawnych, brak motywacji lub lęk i zniechęcenie do aktywnego poszukiwania pracy. Bardzo często źródłem dochodu osób niepełnosprawnych są różnego rodzaju świadczenia, rzadziej są to dochody z tytułu wynagrodzenia za pracę. Wysokość świadczeń z tytułu niezdolności do pracy (renty) są kwotami niewysokimi, a zwiększone zapotrzebowanie na opiekę medyczną, zakup leków i innych usług przy dzisiejszej komercjalizacji i wzroście cen sprawia, że rodziny z osobą niepełnosprawną muszą przeznaczać na te cele znaczną część swoich dochodów. Może to być przyczyną utrudnionego dostępu do edukacji, statystycznie osoby niepełnosprawne są

gorzej wykształcone co może w przyszłości stanowi problem w znalezieniu pracy, która zapewni odpowiedni byt. Częstym zjawiskiem jest też fakt, gdzie osobom niepełnosprawnym proponuje się naukę zawodów nieadekwatnych do ich możliwości.

Likwidowane są stopniowo bariery fizyczne, powszechne staje się tworzenie w szkołach masowych klas integracyjnych. Przedsiębiorcy otwierają swoje drzwi przed niepełnosprawnymi pracownikami, powstają organizacje wspierające i pomagające osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

Integracja osób niepełnosprawnych w społeczeństwie powinna pójść w kierunku wzajemnego połączenia się światów niepełnosprawnych i sprawnych w nową całość, gdzie każda ze stron musi dokonać pewnej przemiany. Można to osiągnąć, jeżeli osoby niepełnosprawne będą postrzegane w społeczeństwie jako osoby obdarzone prawami, jako konsumenci i niezależni obywatele.

### 3. Orzecznictwo

Wsparcie osobom niepełnosprawnym z terenu powiatu nowosądeckiego zapewnia Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu poprzez szereg zadań realizowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Zadania te określa Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Do realizacji celów określonych ww. ustawie konieczne jest posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, dokument ten wydaje działający w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie - Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Istnieją następujące stopnie określające niepełnosprawność:

- znaczny stopień niepełnosprawności,
- umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- lekki stopień niepełnosprawności.

Stopień niepełnosprawności dla osób dorosłych orzeka się na stałe lub na czas określony, dzieciom, orzeczenia zostają wydane na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia. Po tym czasie dziecko stara się o uzyskanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Aby dana osoba mogła być uznana za niepełnosprawną w rozumieniu prawnym-formalnym musi posiadać jedno z wyżej wymienionych orzeczeń.

Niezdolność do pracy orzeczonej przez Lekarza orzecznika ZUS:

- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy,
- orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy.

Orzeczenia wydane po 31 grudnia 1997 r., które nie podlegają przełożeniu na orzeczenia

o niepełnosprawności to:

- orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia społecznego,
- orzeczenia o niezdolności do pracy/Służby wydawane przez organy orzekające Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz organy służb specjalnych (agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencja Wywiadu).

Zadania służące wyrównywaniu szans osób niepełnosprawnych oraz ich społecznej integracji obejmują zgodnie z ustawą zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej, które realizuje Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych działający w strukturach PCPR w Nowym Sączu.

Na potrzeby mieszkańców powiatu nowosądeckiego, mających poważne trudności zdrowotne kwalifikujące do uzyskania stopnia niepełnosprawności funkcjonuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

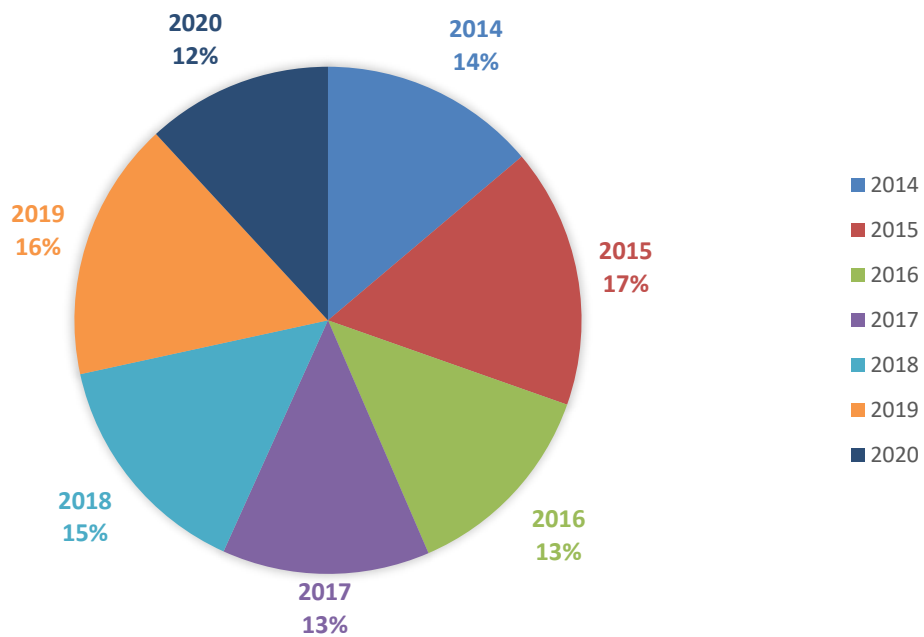
Mieszkańcy Powiatu Nowosądeckiego składający wnioski w Powiatowym Zespole ubiegają się o wydanie stosownego orzeczenia w celu uzyskania wskazań do:

- odpowiedniego zatrudnienia,
- szkolenia, w tym specjalistycznego,
- zatrudnienia w ZAZ,
- uczestnictwa w WTZ,
- zasiłku pielęgnacyjnego,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej,
- korzystania z karty parkingowej

**Ilość złożonych wniosków o ustalenie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2014-2020 ogółem**

<b>Rok</b>	<b>Ilość złożonych wniosków</b>
2014	2011
2015	2408
2016	1907
2017	1925
2018	2157
2019	2405
2020	1725

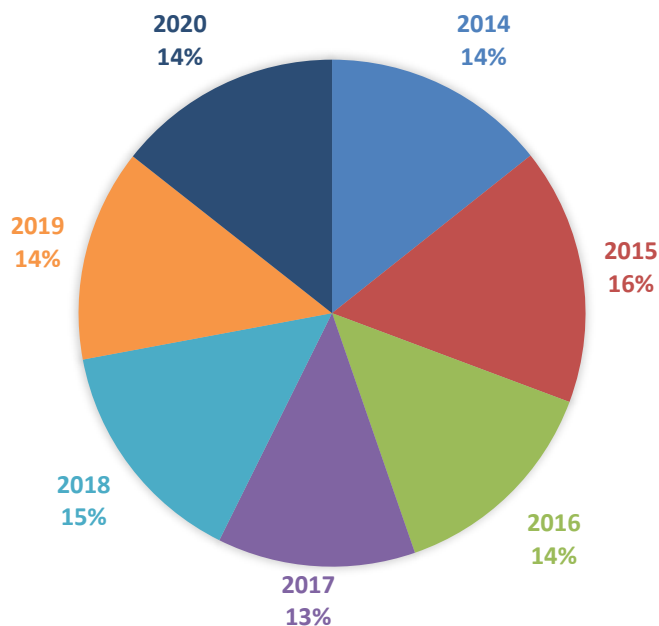
**ILOŚĆ ZŁOŻONYCH WNIOSKÓW  
O USTALENIE ORZECZEŃ O STOPNIU  
NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W LATACH 2014-2020 OGÓŁEM**



**Ilość złożonych wniosków o niepełnosprawność (dzieci do 16 r. ż.)  
w latach 2014-2020 ogółem**

Rok	Ilość złożonych wniosków
2014	409
2015	468
2016	400
2017	361
2018	421
2019	387
2020	411

**ILOŚĆ ZŁOŻONYCH WNIOSKÓW  
O NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ (DZIECI DO 16 R. Ż.) W LATACH  
2014-2020 OGÓŁEM**



**Analiza złożonych wniosków w badanym okresie tj. 2014-2020 z uwzględnieniem celu składania wniosków osób dorosłych**

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
646	630	518	549	578	520	435

**Wnioski złożone przez osoby w celu przeprowadzenia szkoleń osób niepełnosprawnych**

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2	2	3	2	4	1	1

**Złożone wnioski w celu uczestnictwa osoby w terapii zajęciowej**

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
13	10	13	14	14	21	9

**Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze złożone wnioski 2014-2020**

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
239	188	190	215	311	426	357



**Wnioski złożone dla osób dorosłych w latach 2014-2020 w celu korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji**

Rok	Ilość złożonych wniosków
2014	35
2015	38
2016	38
2017	50
2018	71
2019	101
2020	102

**Korzystanie z uprawnień na podstawie art 8 ustawy Prawo o ruchu drogowym złożone wnioski wydanie karty parkingowej**

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
199	531	159	188	216	232	164

**Wnioski złożone w celu korzystania ze świadczeń pomocy społecznej**

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ilość	280	288	291	263	375	424	238

**Wnioski złożone w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Sączu w latach 2014-2020 w celu uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego oraz uzyskania przez opiekuna świadczenia pielęgnacyjnego.**

Rok	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	Uzyskanie przez opiekuna świadczenia
2014	410	89
2015	452	163
2016	442	159
2017	405	117
2018	432	25
2019	480	10
2020	299	7

**Wnioski o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dzieci do 16 r. ż**

<b>Rok</b>	<b>Cel złożenia wniosku</b>	<b>Liczba wniosków</b>
<b>2014</b>	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	283
	Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	116
	Zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	0
	Uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	1
	Korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych	9
<b>2015</b>	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	285
	Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	154
	Zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	0
	Uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	0
	Korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych	29
<b>2016</b>	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	272
	Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	110
	Zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	1
	Uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	0
	Korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych	17
<b>2017</b>	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	263
	Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	93
	Zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	0
	Uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	0
	Korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych	5
<b>2018</b>	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	306
	Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	111
	Zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	0
	Uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	0
	Korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych	4
<b>2019</b>	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	266
	Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	119
	Zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	0
	Uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	0
	Korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych	2
<b>2020</b>	Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	298
	Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	110
	Zamieszkiwanie w oddzielnym pokoju	0
	Uzyskanie urlopu wychowawczego w dodatkowym wymiarze	0
	Korzystanie z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych	3

Wśród wniosków o uznanie dziecka za osobę niepełnosprawną dominowały wnioski o możliwości korzystania z zasiłku pielęgnacyjnego oraz uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego.

Według danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Sączu w latach 2014-2020 wydano łącznie 13274 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (średnio 1896 orzeczeń rocznie) oraz 2453 orzeczeń dla dzieci do 16 roku życia (średnio 350 orzeczeń w roku).

**Wnioski złożone w celu korzystania z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów ( np. wydanie legitymacji, ulgi w US)**

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ilość	95	105	94	120	130	189	112

Stopień	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<b>Znaczny</b>	354	483	430	413	484	676	467
<b>Umiarkowany</b>	855	1034	891	857	889	959	830
<b>Lekki</b>	603	570	564	512	477	512	414
<b>Razem wydane</b>	1812	2087	1885	1782	1850	2147	1711

Uzyskane orzeczenie ustalające stopień niepełnosprawności stanowi również podstawę do przyznawania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Jako przyczynę uznania osoby dorosłej za niepełnosprawną na pierwszym miejscu znalazły się następujące schorzenia:

- schorzenia narządu ruchu,
- choroby układu oddechowego i krążenia,
- choroby neurologiczne,
- choroby psychiczne,
- choroby endokrynologiczne i diabetologiczne,
- układu moczowo-płciowego,
- epilepsja,
- choroby narządu wzroku, choroby układu pokarmowego, zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, umysłowe upośledzenia i całościowe zaburzenia rozwojowe.

### Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według wieku

ROK							
WIEK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
16-25	243	216	235	201	192	203	160
26-40	235	248	222	219	222	220	149
41-59	781	789	739	711	713	740	617
60 lat i więcej	553	834	689	651	723	984	785

Osoby niepełnosprawne zamieszkujące Powiat Nowosądecki stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność indywidualizowania pomocy do nich adresowanej. Osoby niepełnosprawne te są statystycznie gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i w konsekwencji częściej dotyka je zjawisko ubóstwa oraz wykluczenia społecznego.

### Analiza wydanych orzeczeń pod względem poziomu wykształcenia w latach 2014-2020 na podstawie udostępnionych przez Zespół ds. Orzekania danych

Poziom wykształcenia					
Rok	Mniej niż	Podstawowe i	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
2014	90	513	630	455	124
2015	51	584	722	547	183
2016	37	633	674	436	105
2017	36	553	673	413	107
2018	146	523	654	390	137
2019	164	601	750	475	157
2020	52	516	652	365	126

Nierówność szans na początku drogi życiowej pogłębiona zostaje w dorosłym życiu poprzez gorsze przygotowanie zawodowe i społeczne, zła sytuacja na sądeckim rynku pracy dla osób z orzeczeniami dotyka w pierwszej kolejności właśnie te osoby. Niepełnosprawność powoduje określone konsekwencje w życiu człowieka, w tym także w pracy zawodowej. Przejawia się to głównie w postaci ograniczeń w wyborze zawodu, trudności w znalezieniu pracy oraz utrzymaniu się w niej.

Warto podkreślić, że praca zawodowa to nie tylko źródło dochodu, ale także potwierdzenie własnej wartości i przydatności, co jest niezbędne każdemu z nas, a w szczególności osobie niepełnosprawnej.

**Wśród osób z powiatu nowosądeckiego, które otrzymały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w latach 2014-2020 dominowały osoby niepracujące co przedstawia poniższa tabela.**

<b>ZATRUDNIENIE</b>		
<b>Rok</b>	<b>Pracujący</b>	<b>Niepracujący</b>
2014	347	1485
2015	361	1726
2016	284	1601
2017	288	1494
2018	70	1780
2019	18	2129
2020	13	1698
<b>Razem</b>	<b>1381</b>	<b>11913</b>

**Liczba wydanych orzeczeń w Powiatowym Zespole ds Orzekania o Niepełnosprawności według płci okres badawczy 2014-2020**

<b>ROK</b>	<b>KOBIETY</b>	<b>MEŹCZYŹNI</b>
2014	931	881
2015	1032	1055
2016	958	927
2017	927	855
2018	921	929
2019	1061	1086
2020	831	880
<b>Razem</b>	<b>6661</b>	<b>6613</b>

Wśród schorzeń dzieci do 16 roku życia, które stały się podstawą uznania je za osoby niepełnosprawne dominowały następujące problemy zdrowotne:

- choroby narządu ruchu,
- choroby neurologiczne,
- choroby układu oddechowego i krążenia,
- epilepsja,
- umysłowe upośledzenia,
- choroby układu moczowo-płciowego,
- choroby narządu wzroku,
- choroby psychiczne,
- całościowe zaburzenia rozwojowe
- choroby układu pokarmowego.

**Liczba wydanych orzeczeń dla dzieci z powiatu nowosądeckiego do 16 roku życia  
według wieku w latach 2014-2020**

Rok	Ilość wydanych orzeczeń	WIEK		
		Do 3 lat	4-7	8-16
2014	367	101	103	163
2015	405	112	110	183
2016	395	97	134	164
2017	348	102	116	130
2018	340	94	97	149
2019	283	99	67	117
2020	315	96	80	139
<b>Razem</b>	<b>2453</b>	<b>701</b>	<b>707</b>	<b>1045</b>

#### 4. Podstawowe prawa osób niepełnosprawnych w Polsce

Prawa osób niepełnosprawnych są chronione przez zapisy zawarte w Konstytucji RP oraz ustawach zwykłych: o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych; o pomocy społecznej; o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu; o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym; o systemie ubezpieczeń społecznych; o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia prawo do niedyskryminacji stanowiąc, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny<sup>8</sup>. Zgodnie z art. 68 ust.3 ustawa zasadnicza nakłada też na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym, a także obowiązek pomocy tym osobom w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

##### 4.1. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych

Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. została ustanowiona Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, która dotyczy antydyskryminacyjnego i integracyjnego podejścia do osób niepełnosprawnych, zapewnienie tej grupie osób równego statusu prawnego w stosunku do pozostałych obywateli. Zgodnie z § 1 tej uchwały Sejm RP uznaje, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

<sup>8</sup> Art. 32 ust. 2 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 roku Nr 78, poz.483 z późn. zm.).

Niniejszy dokument określa prawa osób niepełnosprawnych do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym;
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny;
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną;
- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej;
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych;
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga-prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych;
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym;
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej;
- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych;
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb<sup>9</sup>.

---

<sup>9</sup> Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, Uprawnienia osób niepełnosprawnych,

## 5. Aktywizacja i rehabilitacja zawodowa

Istotną dziedziną życia, w której człowiek realizuje się jako jednostka społeczna jest praca zawodowa. Uczestnictwo w życiu społecznym poprzez aktywność zawodową umożliwia uzyskanie źródła finansowania własnych potrzeb życiowych oraz zapewnia poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych przeciwdziała wykluczeniu społecznemu oraz jest pozytywnym zjawiskiem o znaczeniu ekonomicznym, ponieważ przenosi osoby niepełnosprawne ze sfery osób korzystających z pomocy socjalnej do sfery osób zwiększających dochód narodowy. Praca budzi i podtrzymuje w osobie niepełnosprawnej poczucie własnej godności, szacunku i wartości osobistej. Mając na uwadze powyższe istotne jest stworzenie osobom niepełnosprawnym możliwości i warunków do pracy zawodowej. Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Rehabilitacja zawodowa stawia sobie za cel przygotowanie osoby niepełnosprawnej do pracy oraz zapewnienie jej pracy zgodnie z psychofizycznymi możliwościami i kwalifikacjami zawodowymi.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 t. j., z późn. zm.) zadania powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowane są przez Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego. PCPR realizuje również zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, których źródłem finansowania są środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazywanych samorządom wg algorytmu. Celem rehabilitacji zawodowej jest ograniczenie bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego. Ilość aktywizowanych osób niepełnosprawnych uzależniona jest od limitu przydzielonych środków PFRON.

### **Do zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej należą:**

- 1) tworzenie nowych stanowisk pracy,
- 2) dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- 3) dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego,
- 4) finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez PUP,
- 5) finansowanie instrumentów oraz usług rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy.



## 5.1. Wyposażenie stanowiska pracy

Dofinansowanie wyposażenia stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych obejmuje refundację kosztów zakupu lub wytworzenia wyposażenia stanowiska pracy w związku z zatrudnieniem niepełnosprawnej osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy. Jest to pomoc finansowa w zakupie narzędzi pracy, elementów stanowiska pracy (np. krzesła, biurka, lampki).

Rok	Środki PFRON	Liczba osób
2014 r.	188.000,00	7 os.
2015 r.	135.000,00	5 os.
2016 r.	200.000,00	6 os.
2017 r.	155.000,00	5 os.
2018 r.	200.000,00	5 os.
2019 r.	125.000,00	3 os.
2020 r.	159.000,00	4 os.

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Największe środki i największa liczba utworzonych nowych miejsc pracy przypada na rok 2016 i 2018. W tych latach utworzono analogicznie 6 i 5 stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych. Celem zwiększenia liczby stanowisk pracy, ograniczono kwotę środków przeznaczonych na utworzenie jednego stanowiska pracy. Najniższy średni koszt utworzonego stanowiska pracy wyniósł w roku 2014 – 26.857,00 zł. Utworzono wówczas 7 stanowisk pracy. Najwyższy średni koszt utworzonego stanowiska pracy to – 41.666,00 zł w 2019 r.

## 5.2. Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej

Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej mają na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy przez osoby niepełnosprawne i wyprowadzenie ich na otwarty rynek pracy. Celem wsparcia jest pomoc przedsiębiorczym osobom niepełnosprawnym w samozatrudnieniu przez przyznanie pomocy finansowej na:

- a) podjęcie po raz pierwszy działalności:
  - gospodarczej, bez względu na formę prawną tej działalności,
  - rolniczej, w tym polegającej na prowadzeniu działów specjalnych produkcji rolnej, bez względu na formę prawną tej działalności,
  - w formie spółdzielni socjalnej,
- b) ponowne podjęcie działalności:
  - gospodarczej, bez względu na formę prawną tej działalności,
  - rolniczej, w tym polegającej na prowadzeniu działów specjalnych produkcji rolnej, bez względu na formę prawną tej działalności,
  - w formie spółdzielni socjalnej,

pod warunkiem, że upłynęło co najmniej 12 miesięcy od zaprzestania prowadzenia działalności, samodzielnie lub wspólnie z innymi osobami lub podmiotami, lub od ustania członkostwa w spółdzielni socjalnej.

Rok	Środki PFRON	Liczba osób
2014 r.	174.000,00	5 os.
2015 r.	176.000,00	7 os.
2016 r.	260.000,00	9 os.
2017 r.	280.000,00	8 os.
2018 r.	300.000,00	9 os.
2019 r.	100.000,00	3 os.
2020 r.	100.000,00	2 os.

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Największą liczbę osób niepełnosprawnych zaktywizowano zawodowo w 2016 i 2018 r. poprzez udzielenie dotacji 9 osobom niepełnosprawnym.

### 5.3. Finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez PUP

Celem wsparcia jest zwiększenie szansy na zatrudnienie i utrzymanie pracy zarobkowej przez szkolenia dla osób niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy. Szkolenia te pomagają w zdobyciu lub podniesieniu kwalifikacji zawodowych.

Szkolenie może odbywać się:

- w placówkach szkolących,
- w specjalistycznych ośrodkach szkoleniowo-rehabilitacyjnych.

Szkolenie obejmuje koszty:

- wynagrodzenia dla jednostki szkolącej,
- ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków,
- zakwaterowania i wyżywienia w części albo w całości,
- przejazdu na szkolenie, w tym koszt przejazdu przewodnika lub opiekuna osoby zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- usług tłumacza języka migowego albo lektora dla niewidomych lub osoby towarzyszącej Osobie Niepełnosprawnej ruchowo zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- niezbędnych badań lekarskich, psychologicznych, diagnostycznych i usług rehabilitacyjnych.

Rok	Środki PFRON	Liczba osób
2014 r.	4.154,00	1 os.
2015 r.	5.711,00	1 os.
2016 r.	5.996,00	1 os.
2017 r.	4.313,00	1 os.
2018 r.	0,00	0 os.
2019 r.	4.654,00	1 os.
2020 r.	2.457,00	1 os.

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Analogicznie do poprzednich zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej zmniejszały się też środki na finansowanie szkoleń organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy. W latach 2014-2020 r. przeszkolono tylko po 1 osobie niepełnosprawnej, w 2018 r. – 0 osób niepełnosprawnych.

#### **5.4. Instrumenty oraz usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy**

**Instrumentami rynku pracy** wspierającymi podstawowe usługi rynku pracy są:

- 1) finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy;
- 2) finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych poza miejscem stałego zamieszkania, w przypadku skierowania przez powiatowy urząd pracy;
- 3) dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
- 4) refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego;
- 5) finansowanie dodatków aktywizacyjnych;
- 6) finansowanie kosztów zorganizowanego przejazdu bezrobotnych i poszukujących pracy, w związku z udziałem tych osób w targach pracy i giełdach pracy organizowanych przez wojewódzki urząd pracy w ramach pośrednictwa pracy, w szczególności prowadzonego w ramach sieci EURES.

Podstawowymi **usługami rynku pracy** są:

- pośrednictwo pracy,
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa,
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy,
- organizacja szkoleń.

Usługi rynku pracy wykonywane na podstawie przepisów ustawy przez publiczne służby zatrudnienia są realizowane zgodnie ze standardami usług rynku pracy oraz wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i dokumentów elektronicznych.

Rok	Środki PFRON	Liczba osób
2014 r.	31.785,00	5 os.
2015 r.	34.688,00	5 os.
2016 r.	28.849,00	5 os.
2017 r.	15.406,00	2 os.
2018 r.	16.877,00	2 os.
2019 r.	5.307,00	1 os.
2020 r.	8.359,00	1 os.

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Największa liczba osób niepełnosprawnych skierowanych do odbycia stażu i prac interwencyjnych u pracodawcy przypada na lata 2014-2016 r. – tj. 5 osób. Kwota środków przypadająca na to zadanie była największa w 2015 r. – tj. 34.668,00.

## 6. Rehabilitacja społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 t.j., z późn. zm.) zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane są przez Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym, a wykonywana jest przede wszystkim przez: kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi, wyrabiania umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych i likwidacji barier. Rehabilitacja społeczna to zbiór działań organizacyjnych, technicznych, leczniczych, psychologicznych, edukacyjnych, społecznych, szkoleniowych dążących do osiągnięcia, przy czynnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

**Do zadań powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej na realizację których przeznaczone są środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych należą:**

- 1) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- 2) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- 3) dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

- 4) dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- 5) dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- 6) dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

Ostatnie z wyszczególnionych zadań tj. dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika jest zadaniem wprowadzonym w życie dopiero z dniem 01.04.2012 r. O dofinansowanie tego zadania do PCPR w Nowym Sączu nie wpłynął dotąd żaden wniosek.

### **6.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej**

**Warsztaty terapii zajęciowej** są ogniwem łączącym szkolnictwo specjalne z rynkiem pracy. Stanowią konkretną formę przysposobienia do pracy uczniów szkół specjalnych, którzy nie roszą nadziei na postęp w zasadniczej szkole specjalnej. Realizacji celów związanych z szeroko rozumianą rehabilitacją służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Warsztaty terapii zajęciowej służą rehabilitacji niepełnosprawnych mieszkańców powiatu w stosunku do których orzeczono niezdolność do pracy, a których zakwalifikowano do rehabilitacji w formie terapii zajęciowej. Taką terapię realizuje się na podstawie wcześniej opracowanego indywidualnego programu rehabilitacyjnego uczestnika.

Na terenie Powiatu Nowosądeckiego funkcjonuje 6 warsztatów terapii zajęciowej, do których uczęszczają obecnie osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności:

- **Warsztat Terapii Zajęciowej w Siołkowej** – swoją działalność rozpoczął w 1995 r.; organizatorem i jednostką prowadzącą jest Gmina Grybów,
- **Warsztat Terapii Zajęciowej w Białej Niżnej** – swoją działalność rozpoczął w 1996 r.; organizatorem i jednostką prowadzącą jest Spółdzielnia Inwalidów „Karpaty” ZPCH w Białej Niżnej, od 2018 r. jednostką prowadzącą jest Stowarzyszenie „KARPATIA”,
- **Warsztat Terapii Zajęciowej w Stróżach** – swoją działalność rozpoczął w 2002 r.; organizatorem i jednostką prowadzącą jest Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach,
- **Warsztat Terapii Zajęciowej w Gostwicy** – swoją działalność rozpoczął w 2003 r.; organizatorem i jednostką prowadzącą jest Stowarzyszenie Rodziców Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych "PROMYK" w Podegrodziu,

- **Warsztat Terapii Zajęciowej w Czarnym Potoku** – swoją działalność rozpoczął w 2004 r.; organizatorem i jednostką prowadzącą jest Stowarzyszenie „Dolina Dunajca w Łącku,
- **Warsztat Terapii Zajęciowej w Korzennej** – swoją działalność rozpoczął w 2005r.; organizatorem i jednostką prowadzącą jest Gmina Korzenna,

Od 2007 r. koszty funkcjonowania WTZ w 90% (wcześniej w 100 %) pokrywane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, natomiast pozostałe 10% pochodzą ze środków samorządu powiatowego.

Corocznie w swoim planie finansowym Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ustala roczny koszt utrzymania jednego uczestnika w warsztacie. Nadzór merytoryczny nad działalnością warsztatów sprawuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

**Wysokość środków finansowych PFRON w latach 2014-2020 na działalność warsztatów terapii zajęciowej**

Środki PFRON			Łączna kwota wydatków (w tym środki)	
2014 r.	2.988.792,00	202 os.	2014 r.	<b>332.088,00</b>
2015 r.	3.033.180,00	205 os.	2015 r.	<b>337.020,00</b>
2016 r.	3.279.180,00	205 os.	2016 r.	<b>364.353,33</b>
2017 r.	3.295.176,00	206 os.	2017 r.	<b>366.130,67</b>
2018 r.	3.485.160,00	210 os.	2018 r.	<b>387.240,00</b>
2019 r.	3.800.160,00	210 os.	2019 r.	<b>422.240,00</b>
2020 r.	4.304.160,00	210 os.	2020 r.	<b>478.240,00</b>

Zródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

w 2014 r. roczny koszt utrzymania jednego uczestnika - 14.796,00 zł,

w 2015 r. roczny koszt utrzymania jednego uczestnika - 14.796,00 zł,

w 2016 r. roczny koszt utrzymania jednego uczestnika - 15.996,00 zł,

w 2017 r. roczny koszt utrzymania jednego uczestnika - 15.996,00 zł,

w 2018 r. roczny koszt utrzymania jednego uczestnika - 16.596,00 zł,

w 2019 r. roczny koszt utrzymania jednego uczestnika - 18.096,00 zł,

w 2020 r. roczny koszt utrzymania jednego uczestnika - 20.496,00 zł.

## 6.2. Turnusy rehabilitacyjne

**Turnus rehabilitacyjny** jest formą aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, mającą na celu przede wszystkim ogólną poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań. Program turnusu powinien zawierać elementy rehabilitacji zgodne z rodzajem schorzenia osoby niepełnosprawnej oraz obejmować zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne oraz inne wynikające ze specjalistycznego rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych. Turnusy odbywają się w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników

o podobnych potrzebach w zakresie rehabilitacji ze względu na rodzaj niepełnosprawności. Trwają co najmniej 14 dni. Każda grupa turnusowa ma opracowany program rehabilitacji odpowiedni do schorzeń uczestników, realizowany przy udziale kadry specjalistów. Turnus może być zorganizowany w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej. Turnusy rehabilitacyjne mobilizują do kontaktów z otoczeniem i do samodzielnego funkcjonowania, pobudzają rozwój osobisty. W odróżnieniu od pobytów sanatoryjnych NFZ, które koncentrują się na rehabilitacji leczniczej osób indywidualnych, na turnusach znaczącą wagę przykładają do aktywności społecznej i zorganizowanych działań grupowych obok poprawy stanu zdrowia w ramach rehabilitacji leczniczej.

**Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów  
w turnusach rehabilitacyjnych**

Rok	Środki PFRON	Liczba osób
2014 r.	170.000,00	240 os.
2015 r.	129.462,00	129 os.
2016 r.	159.402,00	191 os.
2017 r.	179.645,00	208 os.
2018 r.	248.449,00	267 os.
2019 r.	266.270,00	269 os.
2020 r.	189.315,00	177 os.

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Wysokość środków na to zadanie ulegała zmianie w zależności od limitu otrzymanych środków PFRON. W pierwszej kolejności dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym przyznawane było dzieciom do 16 roku życia i osobom niepełnosprawnym w wieku 16-24 lat uczącym się i niepracującym.

W latach 2021-2027 planuje się kontynuowanie form wsparcia osób niepełnosprawnych oraz dalszy rozwój bazy rehabilitacyjnej powiatu jak również dofinansowanie do aktywnego wypoczynku osób niepełnosprawnych w formie turnusów rehabilitacyjnych.

### **6.3. Sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych**

Przez organizację **kultury** należy rozumieć działalność kulturalną polegającą na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz na ochronie dziedzictwa kultury. Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Działalność ta może być również prowadzona w formie klubów, świetlic, domów kultury i bibliotek. W zakres tego pojęcia wchodzi: widowiska, akcje oświatowe, rozrywkowe oraz imprezy artystyczne lub rozrywkowe.

Organizacja **sportu** jest formą aktywności człowieka, mającą na celu doskonalenie jego sił psychofizycznych, indywidualnie lub zbiorowo, według reguł umownych. Natomiast rekreacja ruchowa jest formą aktywności fizycznej, podejmowaną dla wypoczynku i odnowy sił psychofizycznych. Zadania z zakresu rehabilitacji powinny być realizowane przez: m.in. popularyzację walorów rekreacji ruchowej, organizowanie zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych.

**Turystyka** to zorganizowane, zbiorowe lub indywidualne wyjazdy poza miejsce stałego zamieszkania, wędrowki po obcym terenie, mające cele krajoznawcze lub będące formą czynnego wypoczynku. **Impreza turystyczna** – co najmniej dwie usługi turystyczne tworzące jednolity program i objęte wspólną ceną, jeżeli usługi te obejmują nocleg lub trwają ponad 24 godziny albo jeżeli program przewiduje zmianę miejsca pobytu. **Wycieczka** – rodzaj imprezy turystycznej, której program obejmuje zmianę miejsca pobytu jej uczestników.

#### **Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych**

<b>Rok</b>	<b>Środki PFRON</b>	<b>Liczba osób</b>
2014 r.	80.000,00	1277 os.
2015 r.	69.238,00	1324 os.
2016 r.	36.000,00	1185 os.
2017 r.	58.000,00	1105 os.
2018 r.	67.894,00	1104 os.
2019 r.	68.000,00	1053 os.
2020 r.	27.415,00	162 os.

Zródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Ze względu na duże potrzeby w zakresie innych zadań realizowanych przez powiat, środki na to zadanie ulegały zmniejszeniu. W 2020 r. kwota środków wykorzystanych na dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych znacząco spadła w stosunku do lat poprzednich z powodu kwarantanny narodowej spowodowanej przez pandemię COVID-19.

#### **6.4. Sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze**

**Sprzęt rehabilitacyjny** jest to sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych, mający za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej, niezbędny do rehabilitacji ruchowej lub innej, zaleconej przez lekarza w warunkach domowych, a który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. O dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego mogą ubiegać się raz w roku osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadziły działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej dwóch lat przed dniem złożenia wniosku i udokumentowały posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.



**Przedmioty ortopedyczne** są to wyroby medyczne, przedmioty służące do leczenia i rehabilitacji nieprawidłowości w funkcjonowaniu narządów ruchu oraz przyrządy ortopedyczne niezbędne osobie niepełnosprawnej w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Przedmioty ortopedyczne przysługują bezpłatnie lub częściowo odpłatnie (w zależności od rodzaju przedmiotu) raz na 2, 3, 4 lub 5 lat. Do przedmiotów ortopedycznych zaliczamy np.: protezy kończyn dolnych i górnych, dodatkowe wyposażenie do protez, aparaty ortopedyczne na kończyny dolne i górne wraz z wyposażeniem dodatkowym, protezy kończyn, gorsety i kołnierze ortopedyczne, protezy tułowia i szyi, obuwie ortopedyczne, kule i laski inwalidzkie, balkoniki i podpórki do chodzenia, wózki inwalidzkie, foteliki dla dziecka do siedzenia, indywidualne przedmioty pionizujące, pełzak do raczkowania itp.

**Środki pomocnicze** to te środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź też umożliwiają, funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym (są nimi np. soczewki, lupy, lunety, szkła do okularów, systemy wspomagające słuch, cewniki, worki do zbioru moczu, aparaty słuchowe, wkładki uszne, pieluchomajtki, protezy piersi, pasy przepuklinowe, pieluchy anatomiczne, poduszki przeciwoodleżynowe, materace przeciwoodleżynowe, peruki, inhalatory, krtań elektroniczna itp.

**Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym**

<b>Rok</b>	<b>Środki PFRON</b>	<b>Liczba osób</b>
2014 r.	634.298,00	1364 os.
2015 r.	751.078,00	1435 os.
2016 r.	665.521,00	1599 os.
2017 r.	578.489,00	1370 os.
2018 r.	556.661,00	1220 os.
2019 r.	723.359,00	1264 os.
2020 r.	923.433,00	1170 os.

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Realizacja tego zadania odbywa się od 2013 r. z dużymi problemami ze względu na niewystarczający limit środków finansowych otrzymanych z PFRON w stosunku do potrzeb.

**6.5. Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się**

**Barier architektoniczne** to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. O dofinansowanie w powyższym zakresie mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się oraz są właścicielami nieruchomości, ich użytkownikami wieczystymi lub też posiadają zgodę właściciela lokalu, w którym stale zamieszkują na likwidację barier architektonicznych.

**Barierę techniczną** to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie. O dofinansowanie do likwidacji barier technicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli było to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności oraz ich likwidacja umożliwiła lub w znacznym stopniu ułatwiła wykonywanie podstawowych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

**Barierę w komunikowaniu się** to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. O dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli ich likwidacja umożliwiła lub w znacznym stopniu ułatwiła osobie niepełnosprawnej kontakty z otoczeniem, w szczególności osoby z dysfunkcją narządu wzroku, słuchu i mowy.

**Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych**

Rok	Środki PFRON	Liczba osób
2014 r.	230.000,00	70 os.
2015 r.	230.000,00	74 os.
2016 r.	240.533,00	89 os.
2017 r.	304.406,00	74 os.
2018 r.	264.684,00	69 os.
2019 r.	526.280,00	117 os.
2020 r.	649.952,00	154 os.

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Środki na likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych ulegają systematycznemu zwiększeniu od 2014 r. Wyjątek stanowi rok 2018 – gdyż limit przyznanych środków PFRON był stosunkowo niski. Środki te nie pozwalają zrealizować potrzeb w zakresie tego zadania i zmuszają do ograniczania dofinansowania dla poszczególnych osób niepełnosprawnych w stosunku do kosztów przedsięwzięcia.

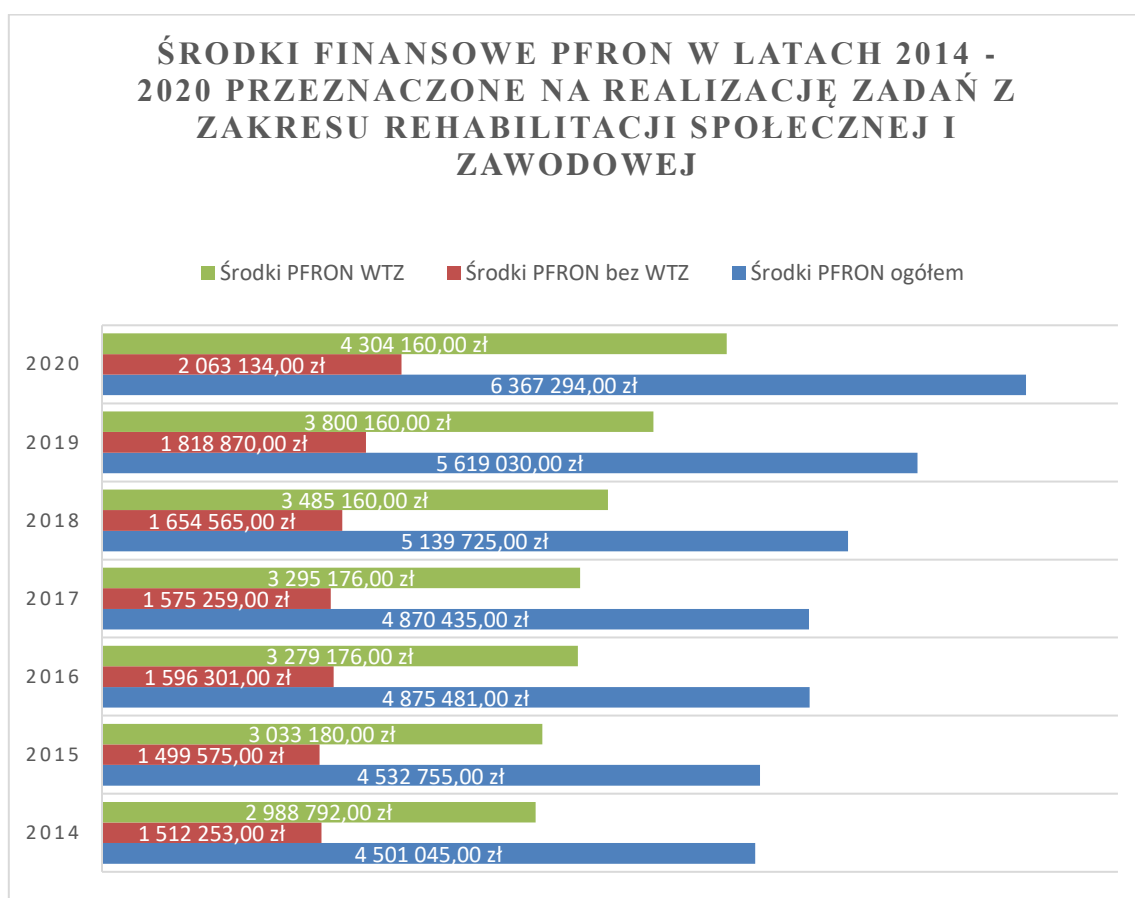
Powyższe zadania są realizowane ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych skierowane do dzieci i młodzieży, dorosłych osób niepełnosprawnych i organizacji pozarządowych realizujących zadania statutowe na rzecz ww. osób – mieszkańców Powiatu Nowosądeckiego.

Struktura podziału przyznanych środków finansowych PFRON jest suwerenną decyzją Rady Powiatu Nowosądeckiego, która w formie uchwały określa zadania, na które przeznaczane są środki PFRON. Podkreślić należy, że środki przekazywane przez PFRON na rehabilitację społeczną i zawodową od wielu lat są niewystarczające i nie pokrywają zapotrzebowania.

**Środki finansowe PFRON w latach 2014-2020 przeznaczone na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej**

Lp.	Lata	Środki PFRON ogółem	Środki PFRON – bez WTZ
1.	2014 r.	4.501.045,00	1.512.253,00
2.	2015 r.	4.532.755,00	1.499.575,00
3.	2016 r.	4.875.481,00	1.596.301,00
4.	2017 r.	4.870.435,00	1.575.259,00
5.	2018 r.	5.139.725,00	1.654.565,00
6.	2019 r.	5.619.030,00	1.818.870,00
7.	2020 r.	6.367.294,00	2.063.134,00

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych



### 6.6. Realizacja Programu „Aktywny Samorząd”

Od 2012 r. do 2020 r. Powiat Nowosądecki przystępował do realizacji zadań w ramach programu „**Aktywny Samorząd**” finansowanego ze środków PFRON. Jednostką organizacyjną powiatu realizującą program jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. Celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Program dzieli się na 2 moduły, ponadto moduł I na obszary

i zadania. W ramach zadań modułu I beneficjenci pomocy mogą uzyskać dofinansowanie do: likwidacji barier transportowych (zakup i montaż oprzyrządowania do posiadanego samochodu oraz pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kat. B), likwidacji barier w dostępie do uczestnictwa w życiu informacyjnym, poprzez zakup sprzętu elektronicznego i oprogramowania, likwidacji barier w poruszaniu się (pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym oraz utrzymanie jego sprawności technicznej, zakup i naprawa protezy kończyny), jak również pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej. Natomiast w ramach modułu II osoby niepełnosprawne mogły otrzymać pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Cele szczegółowe programu:

- a) przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu, słuchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego;
- b) przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych;
- c) umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- d) poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji;
- e) wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

### **Zrealizowano następujące obszary programu:**

#### **1. Obszar A – likwidacja bariery transportowej:**

- **Zadanie 1** – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu);
- **Zadanie 2** – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu);
- **Zadanie 3** – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego);

- **Zadanie 4** – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (adresowana do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu);

## 2. Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

- **Zadanie 1** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku lub obu rąk);
- **Zadanie 2** – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;
- **Zadanie 3** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku);
- **Zadanie 4** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy);
- **Zadanie 5** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności);

## 3. Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

- **Zadanie 1** – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją uniemożliwiającą samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym);
- **Zadanie 2** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności);
- **Zadanie 3** – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości (adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności);

- **Zadanie 4** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne - co najmniej na III poziomie jakości (adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności);
  - **Zadanie 5** – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego (adresowana do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - do 16 roku życia lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się i posiadających zgodę lekarza specjalisty na użytkowanie przedmiotu dofinansowania);
- 4. Obszar D** – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką, pomoc adresowana do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które są przedstawicielem ustawowym lub opiekunem prawnym dziecka).
- 5. Moduł II** – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, adresowany do osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, pobierających naukę w:
- w szkole policealnej,
  - w kolegium,
  - w szkole wyższej (studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe w systemie stacjonarnym / dziennym lub niestacjonarnym / wieczorowym / zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem Internetu), a także osób, które przewód doktorski otworzyły poza studiami doktoranckimi.

Szczegółowe zestawienie przyznanych i wykorzystanych środków na poszczególne moduły programu w latach 2014-2020 przedstawiają poniższe tabele.

**Realizacja Programu „Aktywny samorząd” w 2014 r.**

Lp.	Moduł	Środki otrzymane z PFRON	Obszary	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość środków wypłaconych
1.	Moduł I	313335,35	A1	3	3	12.250,00
2.			A2	1	1	877,50
3.			B1	33	16	110.061,24
4.			B2	4	3	6.000,00
5.			C1	13	7	109.230,00
6.			C2	8	8	15.091,80
7.			C3	4	3	58.000,00
8.			C4	0	0	0,00
9.			D	2	2	1.510,70
10.	Moduł II	220792,30		89	86	220.307,10

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

**Realizacja Programu „Aktywny samorząd” w 2015 r.**

Lp.	Moduł	Środki otrzymane z PFRON	Obszary	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość środków wypłaconych
1.	Moduł I	58483,04	A1			0,00
2.			A2	2	2	2.477,10
3.			B1			0,00
4.			B2			0,00
5.			C1			0,00
6.			C2	7	7	13.196,00
7.			C3	2	2	28.400,00
8.			C4			0,00
9.			D	5	4	4.041,53
10.	Moduł II	223249,40		83	80	209.413,00

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

**Realizacja Programu „Aktywny samorząd” w 2016 r.**

Lp.	Moduł	Środki otrzymane z PFRON	Obszary	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość środków wypłaconych
1.	Moduł I	303747,10	A1	5	4	19.250,00
2.			A2	2	1	330,00
3.			B1	33	27	182.991,20
4.			B2	8	8	16.000,00
5.			C1			0,00
6.			C2	3	3	6.000,00
7.			C3	4	3	66.465,00
8.			C4			0,00
9.			D	2	2	7.759,63
10.	Moduł II	180839,80		75	69	157.127,64

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

**Realizacja Programu „Aktywny samorząd” w 2017 r.**

Lp.	Moduł	Środki otrzymane z PFRON	Obszary	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość środków wypłaconych
1.	Moduł I	221884,35	A1	5	4	16.843,35
2.			A2	3	2	3.075,90
3.			B1	20	20	110.106,00
4.			B2	0	0	0,00
5.			C1	0	0	0,00
6.			C2	6	5	9.998,00
7.			C3	4	2	56.400,00
8.			C4	1	1	6.070,00
9.			D	2	2	8.384,86
10.	Moduł II	203200,50		54	51	104.489,50

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

**Realizacja Programu „Aktywny samorząd” w 2018 r.**

Lp.	Moduł	Środki otrzymane z PFRON	Obszary	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość środków wypłaconych
1.	Moduł I	257456,19	A1	6	6	38.235,00
2.			A2	2	2	2.215,50
3.			B1	14	13	101.671,00
4.			B2	3	3	6.000,00
5.			C1	0	0	0,00
6.			C2	13	12	26.520,01
7.			C3	3	3	71.335,52
8.			C4	0	0	0,00
9.			D	2	2	8.544,75
10.	Moduł II	113376,85		43	42	112.014,00

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

**Realizacja Programu „Aktywny samorząd” w 2019 r.**

Lp.	Moduł	Środki otrzymane z PFRON	Obszary	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość środków wypłaconych
1.	Moduł I	386156,04	A1	4	4	23.467,75
2.			A2	2	1	1.777,50
3.			A3	0	0	0,00
4.			A4	0	0	0,00
5.			B1	12	9	56.574,70
6.			B2	3	3	6.000
7.			B3	1	1	6.000
8.			B4	13	13	28.964,60
9.			B5	0	0	0,00
10.			C1	21	16	152.616,00
11.			C2	11	9	31.420,00
12.			C3	3	3	43.029,60
13.			C4	1	0	0,00
14.			C5	3	3	12.545,00
15.			D	3	3	10.218,25
16.	Moduł II	161213,77		62	56	152.404,63

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych



### Realizacja Programu „Aktywny samorząd” w 2020 r.

Lp.	Moduł	Środki otrzymane z PFRON	Obszary	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość środków wypłaconych
1.	Moduł I	379.230,82	A1	1	1	1.466,00
2.			A2	1	1	1.685,25
3.			A3	0	0	0,00
4.			A4	0	0	0,00
5.			B1	25	16	97.364,71
6.			B2	1	1	2.000,00
7.			B3	6	6	37.164,10
8.			B4	1	1	3.966,30
9.			B5	1	1	1.485,49
10.			C1	9	7	127.200,00
11.			C2	3	2	3.270,00
12.			C3	4	3	59.322,49
13.			C4	0	0	0,00
14.			C5	4	4	27.750,00
15.			D	4	4	10.425,65
16.	Moduł II	205.180,88		62	61	198.610,88

Źródło: PCPR – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Największym zainteresowaniem w latach 2014-2020 r. cieszył się MODUŁ II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, a także OBSZAR B Zadanie 1 i 4 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, OBSZAR C Zadanie 1 - pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym oraz OBSZAR C Zadanie 2 - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.

Podjęcie się przez Powiat Nowosądecki realizacji przedmiotowego programu jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej skierowanej do osób niepełnosprawnych.

#### 6.7. Realizacja programu „Wyrównywania Różnic Między Regionami II”

W omawianych latach Powiat Nowosądecki uczestniczył również w „Programie wyrównywania różnic między regionami” zarówno jako realizator, jak i samodzielny wnioskodawca. Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej.

**Program wyrównywania różnic między regionami – Obszar B (likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej lub placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania):**

- 2014 r. - **61 662,65 zł** - zrealizowano w 2015 r. (Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krynicy Zdroju).

## **6.8. Realizacja programu „Wyrównywania Różnic Między Regionami III”**

**Program wyrównywania różnic między regionami – Obszar B** (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania).

- 2018 r. - **116 065,17** zł - zrealizowano w 2019 r. (Gmina Gródek nad Dunajcem),
- 2019 r. - **150 000,00** zł - (Gmina Podegrodzie),
- 2020 r. - **150 000,00** zł - do realizacji w 2021 r. (Gmina Korzenna).

**Program wyrównywania różnic między regionami - Obszar D** (likwidacja barier transportowych).

- 2014 r. - **80 000,00** zł - (Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Zbyszycach),
- 2016 r. - **235 535,60** zł - (Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych „Gniazdo” w Starym Sączu, Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach, Gmina Korzenna),
- 2018 r. - **288 362,00** zł - zrealizowane w 2019 r. (Gmina Krynica Zdrój, Gmina Grybów),
- 2019 r. - **80 000,00** zł - zrealizowane w 2020 r. (Gmina Grybów)
- 2020 r. - **659 112,00** zł - zrealizowane w 2020 r. na kwotę 340 000,00 zł (Gmina Grybów, Parafia Rzymskokatolicka w Grybowie, Stowarzyszenie „Dolina Dunajca”, POW w Muszynie, PZAZ w Nawojowej) i do realizacji w 2021 r. na kwotę 319 112,00 zł (Gmina Grybów, Gmina Krynica Zdrój).

**Program wyrównywania różnic między regionami - Obszar F** (utworzenie/ remont i modernizacja warsztatów terapii zajęciowej).

- 2020 r. - **302 356,00** zł - zrealizowane w 2020 r. na kwotę 142 356,00 zł (Gmina Grybów, Stowarzyszenie „Dolina Dunajca”, Stowarzyszenie „Karpatia”) i do realizacji w 2021 r. na kwotę 160 000,00 (Gmina Korzenna).

## **6.9. Realizacja Programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”**

Od 2019 r. Powiat Nowosądecki przystępował do realizacji zadań w ramach programu **„Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”** finansowanego ze środków PFRON. Jednostką organizacyjną powiatu realizującą program jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu.

Przeciwdziałanie zagrożeniom dla życia i zdrowia ludzi oraz niesienie pomocy dla osób poszkodowanych w wyniku działania sił natury, należy do odpowiednich jednostek administracji rządowej i samorządu terytorialnego. Działania tych jednostek wielokrotnie wspomagane są poprzez ofiarną pomoc całego społeczeństwa. Wśród osób poszkodowanych w wyniku działania żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi są osoby niepełnosprawne. Osobom tym ze względu na stan ich zdrowia lub ograniczone możliwości samodzielnej egzystencji, powinna być zapewniona wzmożona ochrona życia, zdrowia lub mienia. Istotną rolę w realizacji tego zadania ma spełniać program „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”. Pomoc finansowa przewidziana w programie stanowi uzupełnienie pomocy wypłacanej przez organy administracji rządowej i samorządowej<sup>10</sup>.

Formy pomocy, które są realizowane od 2019 roku w ramach programu to:

- 1) **Moduł I** - jednorazowe świadczenie na rehabilitację społeczną;
- 2) **Moduł II** - jednorazowe świadczenie stanowiące rekompensatę poniesionych strat, przeznaczone na pokrycie kosztów zakupu lub naprawy:
  - sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych,
  - sprzętów/urządzeń posiadanych w ramach zlikwidowanych uprzednio barier technicznych i barier w komunikowaniu się (bez barier architektonicznych) w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, utraconych lub zniszczonych na skutek działania żywiołu - o ile ich zakup był dofinansowany ze środków PFRON, w tym w ramach programów Rady Nadzorczej PFRON;

Pomoc finansowa w ramach programu „**Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi**” w związku z wystąpieniem pandemii COVID-19 w 2020 r. została rozszerzona o kolejne moduły:

- 1) **Moduł III** - pomoc udzielana jest osobom niepełnosprawnym, które na skutek wystąpienia sytuacji kryzysowych spowodowanych chorobami zakaźnymi utraciły, w okresie od dnia 9 marca 2020 roku do dnia 4 września 2020 roku, możliwość korzystania z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej - w formie dofinansowania kosztów związanych z zapewnieniem opieki w warunkach domowych;
- 2) **Moduł IV** – pomoc udzielana jest samorządom powiatowym, które w związku z wystąpieniem sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi uruchomiły dodatkowe wsparcie dla osób niepełnosprawnych - w formie refundacji części wydatków poniesionych przez samorzady powiatowe.

W 2019 r. w ramach Modułu I programu udzielono pomoc 4 osobom niepełnosprawnym,

---

<sup>10</sup> [www.pfron.org.pl](http://www.pfron.org.pl)

poszkodowanym w wyniku żywiołu, zamieszkałym na terenie powiatu. Łączna suma udzielonej pomocy wyniosła **7 200,00 zł**.

W 2020 r. środki finansowe wydatkowane na realizację programu w ramach Modułu I opiewały na kwotę **9 600,00 zł**, pomoc została udzielona 5 osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu.

Ponadto w wyniku wybuchu pandemii COVID-19 w 2020 r. rozszerzono zakres wsparcia programu o kolejne moduły. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu w ramach Modułu III programu przyjęło **832** wnioski od osób niepełnosprawnych, które na skutek wystąpienia sytuacji kryzysowych spowodowanych chorobami zakaźnymi utraciły, możliwość korzystania z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej. Pomoc finansową otrzymały **493** osoby, suma środków finansowych wydatkowanych na realizację Modułu III wyniosła **1 058 500,00 zł**.

## **7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych**

Istotną rolę w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych i ich rodzin pełnią organizacje pozarządowe. Na terenie Powiatu Nowosądeckiego działają organizacje pozarządowe, których celem statutowym jest pomoc osobom niepełnosprawnym. Działalność organizacji skierowana jest do wszystkich osób niepełnosprawnych lub do poszczególnych grup osób z niepełnosprawnościami np. narządu ruchu, wzroku, słuchu czy też intelektualnymi. Oferta pomocowa organizacji pozarządowych jest różnorodna i dotyczy wsparcia środowiskowego, pomocy indywidualnej, organizacji różnorodnych form rehabilitacji społecznej. Organizacje pozarządowe integrują środowisko osób niepełnosprawnych, reprezentują interesy osób niepełnosprawnych, pomagają podopiecznym odnaleźć swoje miejsce w najbliższym środowisku i społeczeństwie.

<b>Lp.</b>	<b>Nazwa organizacji</b>	<b>Adres</b>
<b>Organizacje i Stowarzyszenia na terenie POWIATU NOWOSĄDECKIEGO</b>		
1.	Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	33-331 Stróże 413
2.	Stowarzyszenie Rodziców Przyjaciół Dzieci i Osób	33-386 Podegrodzie 200a
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	33-380 Krynica Zdrój,
4.	Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych	33-340 Stary Sącz,
5.	Stowarzyszenie "Dolina Dunajca"	33-390 Łącko 498
6.	„Belfer”	33-322 Korzenna 342
7.	Stowarzyszenie na rzecz Osób Przewlekłe Chorych i Dzieci	33-350 Piwniczna Zdrój,
8.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich	33-370 Muszyna

Organizacje i Stowarzyszenia z terenu Miasta Nowy Sącz działające na rzecz mieszkańców Powiatu Nowosądeckiego		
9.	Fundacja Pomocy Osobom z Autyzmem „MADA”	33-300 Nowy Sącz ul. Al. Wolności 19
10.	Polski Związek Głuchych	33-300 Nowy Sącz ul. Długosza 31
11.	Polski Związek Niewidomych	33-300 Nowy Sącz, ul. Narutowicza 9
12.	Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”	33-300 Nowy Sącz, ul. Kościuszki 2
13.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków	33-300 Nowy Sącz, ul. Jeziorańskiego 3a
14.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	33-300 Nowy Sącz, ul. Żółkiewskiego 23
15.	Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo i Umysłowo „Nadzieja”	33-300 Nowy Sącz, ul. Freislera 10
16.	Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Niedowidzącej „Patrzeć sercem”	33-300 Nowy Sącz, ul. Narutowicza 9
17.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy	33-300 Nowy Sącz, ul. Kunegundy 16
18.	„Sur Sum Corda” Stowarzyszenie na Rzecz Osób Potrzebujących	33-300 Nowy Sącz, ul. Lwowska 11

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu współpracuje z większością organizacji pozarządowych w zakresie:

- przedstawiania ofert pomocy świadczonej przez Powiat (uczestnictwo przedstawicieli Zespołu ds. Osób Niepełnosprawnych w spotkaniach organizowanych przez organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych),
- przedstawianie zasad dofinansowania powyższych zadań,
- wystawiania rekomendacji, opinii,
- przekazywania informacji o działaniach ogólnokrajowych organizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych oraz programach ogłaszanych przez PFRON na rzecz osób niepełnosprawnych
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

## 8. Zakłady Aktywności Zawodowej

Na terenie Powiatu Nowosądeckiego funkcjonują dwa Zakłady Aktywności Zawodowej:

- **Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Nawojowej** został utworzony w dniu 1 sierpnia 2015 r. Zakład zatrudnia osoby posiadające znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, które uczą się zawodu w trzech pracowniach: **ogrodniczej, poligraficzno-fotograficznej oraz hodowlanej**, znajdują się pod stałą opieką instruktorów pracy, psychologa oraz rehabilitanta. W ramach

pracowni poligraficzno-fotograficznej wykonywane są m.in. plakaty, ulotki, broszury, wizytówki, kalendarze, nadruki na kubkach, koszulkach, ubraniach roboczych oraz różnych gadżetach reklamowych. Pracownia ogrodnicza zajmuje się utrzymaniem terenów zielonych, sprzedażą drewna opałowego, produkcją i sprzedażą owoców i warzyw. W okresie jesienno-zimowym wykonywane są ozdoby świąteczne i okolicznościowe. Natomiast w pracowni hodowlanej niepełnosprawni uczą się obsługi inwentarza żywego i pracy z końmi. W jej ramach prowadzona jest nauka jazdy konnej przez wykwalifikowaną kadrę instruktorów i hotel dla koni. Z usług oferowanych przez Powiatowy Zakład Aktywności w Nawojowej mogą korzystać wszyscy: osoby indywidualne, instytucje i przedsiębiorcy. Dochody z działalności gospodarczej są przeznaczane na zakładowy fundusz aktywności, z którego jest finansowana tzw. działalność rehabilitacyjna (np. poprawa warunków pracy, kształcanie, rekreacja i udział w życiu kulturalnym pracowników niepełnosprawnych),

- **Zakład Aktywności Zawodowej w Stróżach** przy Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Stróżach. Zakład zatrudnia osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym, dla których ZAZ stał się kolejnym krokiem w wychodzeniu na otwarty rynek pracy. Zatrudnieni pracują w czterech pracowniach: hodowlanej, marketingowej, ogrodniczej i pralni. W każdej pracowni dodatkowo zatrudniony jest trener- opiekun. Na bazie prężnie zdobytego doświadczenia pracownicy nabyli szereg umiejętności, które obecnie umożliwiają wyjście do zewnętrznego klienta. Każda z pracowni ZAZ - u znalazła pomysł na rozwój i przygotowała własną ofertę.

Zakłady powstały w ramach projektów finansowanych ze środków pochodzących z funduszy europejskich (POKL, Działanie 7.2.1 Aktywizacja Zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym). Głównym celem tych projektów jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz podniesienie poziomu aktywności zawodowej i zdolności do zatrudnienia osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy, mieszkających na terenie Powiatu Nowosądeckiego.

## 9. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy

**Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego** realizując ustawowe zadania na rzecz osób niepełnosprawnych – bezrobotnych i poszukujących pracy (osoby ze świadczeniami rentowymi) świadczy usługi w zakresie:

- informacji
- rejestracji
- pośrednictwa pracy
- poradnictwa zawodowego
- szkoleń i przekwalifikowani

**Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie  
Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego w latach 2014-2020**

Lata	Osoby niepełnosprawne zarejestrowanych w pup na 31 grudnia	Osoby bezrobotne	Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu	% 3/2	% 4/2
1	2	3	4	5	6
2014	501	433	68	86,43	13,57
2015	491	422	69	85,95	14,05
2016	379	315	64	83,11	16,89
2017	349	295	54	<b>84,53</b>	<b>15,47</b>
2018	313	274	39	<b>87,54</b>	<b>12,46</b>
2019	298	267	31	<b>89,60</b>	<b>10,40</b>
2020	274	243	31	<b>88,69</b>	<b>11,31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

Wg powyższego zestawienia liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP systematycznie maleje. W 2019 r. wśród 298 osób niepełnosprawnych 8-krotnie przeważają osoby posiadające status bezrobotnych – 267 osób (89,60 %); poszukujących pracy jest natomiast 31 osób (10,40 %).

Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu wg danych na 31 grudnia w latach 2014-2020 przedstawia się następująco:

**Struktura wg wielokrotności rejestrowania w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Powiatu  
Nowosądeckiego w latach 2014-2020**

Kolejność rejestracji	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Po raz pierwszy	52	41	34	31	26	21	18	9	9	5	6	4	5	7
Po raz kolejny	381	381	281	264	248	246	225	59	60	59	48	35	26	24
Razem	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

Wg powyższego zestawienia liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP po raz pierwszy a także po raz kolejny systematycznie maleje. W 2014 r. wśród 381 osób niepełnosprawnych 7-krotnie przeważają osoby rejestrujące się po raz kolejny w PUP; poszukujących pracy natomiast wśród 59 osób 6-krotnie przeważają osoby rejestrujące się po raz kolejny w PUP.

### Struktura wg płci

Płeć	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mężczyźni	215	202	154	147	136	146	140	39	40	35	34	26	18	19
Kobiety	218	220	161	148	138	121	103	29	29	29	20	13	13	12
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

Analizując lata 2014-2019 można stwierdzić, iż w grupie osób posiadających status osoby bezrobotnej większość stanowią kobiety; natomiast w latach 2014 – 2020 w grupie osób o statusie osoby poszukującej pracy nie pozostającej w zatrudnieniu przeważają mężczyźni.

### Struktura wg miejsca zamieszkania

Miejsce zamieszkania	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Miasto	106	93	63	69	51	56	45	20	14	17	10	7	2	2
Wieś	327	329	252	226	223	211	198	48	55	47	44	32	29	29
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe na wsi przeważają zarówno w grupie osób bezrobotnych jak też w grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu. W 2014 r. osoby bezrobotne zamieszkałe na wsi – stanowią – 75,52% ogółu osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy, natomiast w grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu – 70,59 %.



### Struktura wg wieku

Wiek	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
18-24	35	29	23	24	14	11	13	7	4	0	1	1	2	1
25-29		39	27	27	21	18	17		7	8	5	4	3	3
25-34	64							15						
30-39		60	46	44	45	36	43		12	16	11	9	7	5
34-44	78							16						
40-44		43	28	24	22	23	18		10	8	5	1	5	2
45-49		41	29	26	24	18	18		7	6	5	4	4	5
45-54	144							16						
50-54		83	68	59	49	54	36		9	8	8	6	5	6
55-59	80	87	68	69	68	71	66	8	11	9	12	7	1	4
60 i	32	40	26	22	31	36	32	6	9	9	7	7	4	5
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

W grupie osób bezrobotnych jak też w grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu najliczniej występują osoby w przedziale wiekowym 45-54 lata. Ich udział w grupie osób bezrobotnych wyniósł w 2014 r. – 33,26 %. Natomiast w grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu wyniósł w 2014 r. – 23,53 %.

### Struktura wg wykształcenia

Wykształcenie	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wyższe	31	27	18	19	17	14	14	9	11	15	9	5	4	4
Policealne średnie zawodowe	107	94	78	69	63	57	49	11	15	15	14	11	9	8
Średnie ogólnokształcące	27	31	30	24	17	12	11	6	6	2	2	1	2	2
Zasadnicze zawodowe	180	194	137	124	116	130	117	23	21	17	18	16	12	13
Gimnazjalne	6	3	2	4	7	3	6	0	1	0	0	0	0	0
Podstawowe i podstawowe nieukończone	82	73	50	55	54	51	46	19	15	15	11	6	4	4
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

Analizując zjawisko bezrobocia wśród niepełnosprawnych wg wykształcenia stwierdzono, że w obydwu grupach dominują osoby niepełnosprawne o niskim poziomie wykształcenia. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, w grupie osób bezrobotnych stanowią w 2014 r. – 41,57 %. Natomiast w grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu stanowią w 2014 r. – 33,82 %.

### Struktura wg osób pozostających bez pracy

Wykształcenie	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Od 1 m-ca	34	26	17	21	24	20	21	5	2	1	1	0	1	0
Od 1-3 m-cy	68	73	42	55	39	37	25	11	12	9	4	2	5	3
Od 3-6 m-cy	59	53	38	51	38	32	25	5	6	8	7	5	3	3
Od 6-12 m-cy	84	72	52	51	40	39	33	11	14	9	10	3	2	4
Od 12-24 m-cy	91	84	60	37	62	40	38	13	10	11	8	9	4	5
Powyżej 24 m-cy	97	114	106	80	71	99	101	23	25	26	24	20	16	16
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

Analizując zjawisko bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych wg osób pozostających bez pracy stwierdzono, iż w 2014 r. w grupie osób bezrobotnych najliczniej występują osoby niepełnosprawne które pozostają bez pracy w okresie powyżej 24 miesięcy (22,40 %), oraz od 12-24 miesięcy (21,01 %). Analogicznie w grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu dominują osoby bez pracy w okresie powyżej 24 miesięcy (33,82 %) oraz od 12-24 miesięcy (19,12 %).

### Struktura wg stopnia niepełnosprawności

Stopień niepełnosprawności	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Znaczny	6	4	1	3	1	1	1	9	7	8	4	4	4	4
Umiarkowany	106	111	78	82	71	66	67	47	52	46	42	31	25	21
Lekki	321	307	236	210	202	200	175	12	10	10	8	4	2	6
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

W grupie osób niepełnosprawnych bezrobotnych osoby z orzeczoną lekką stopniem niepełnosprawności występują najliczniej. Ich udział stanowił w 2014 r. – 74,13 %. Natomiast w grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu najliczniejszą grupę stanowią osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w 2014 r. – 69,12 %.

### Struktura wg rodzaju niepełnosprawności

Rodzaj niepełnosprawności	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Upośledzenie umysłowe	7	4	8	2	3	4	4	2	2	2	1	0	0	0
Choroby psychiczne	51	59	34	29	29	26	21	23	22	19	12	9	7	7
Zaburzenia głosu, mowy i słuchu	20	20	13	13	17	17	14	2	2	2	3	2	3	2
Choroby narządu wzroku	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0
Całościowe zaburzenia rozwojowe	32	33	23	20	16	14	18	0	7	7	6	3	3	6
Upośledzenie narządu ruchu	156	149	122	135	106	108	97	9	11	9	15	11	9	8
Epilepsja	23	26	16	9	11	12	9	2	0	0	1	0	0	0
Choroby układu oddechowego i krążenia	48	40	32	23	30	36	29	3	9	4	5	3	1	1
Choroby układu pokarmowego	4	6	4	3	7	2	5	1	0	1	1	1	0	0
Choroby układu moczowo-płciowego	7	5	5	8	6	2	3	1	2	1	0	0	0	0
Choroby neurologiczne	27	30	18	22	20	17	21	7	4	7	4	1	2	2
Inne	35	33	30	24	16	20	15	4	4	6	6	6	5	4
Nieustalone	23	17	10	7	13	9	7	4	6	6	0	3	1	1
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

W grupie osób niepełnosprawnych bezrobotnych w latach 2014-2020 dominuje niepełnosprawność orzeczona ze względu na upośledzenie narządu ruchu, choroby psychiczne i choroby układu oddechowego i krążenia. W grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu w analogicznym okresie, najliczniejszą grupę stanowią osoby orzeczone ze względu na choroby psychiczne i narządu ruchu.

### Struktura wg stażu pracy

Rodzaj niepełnosprawności	Osoby bezrobotne							Osoby poszukujące pracy nie pozostające w zatrudnieniu						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Do 1 roku	28	22	26	18	27	16	25	11	13	14	11	4	3	3
1-5 lat	67	72	50	62	45	39	37	9	15	9	7	5	4	3
5-10 lat	63	66	45	43	47	38	41	9	4	7	5	1	3	1
10-20 lat	98	113	80	68	75	80	58	13	10	10	14	14	8	9
20-30 lat	87	82	65	55	50	52	47	4	6	6	3	3	3	3
30 lat i więcej	32	13	15	16	12	16	14	2	3	1	0	0	0	0
Bez stażu pracy	58	54	34	33	18	26	21	20	18	17	14	12	10	12
<b>Razem</b>	<b>433</b>	<b>422</b>	<b>315</b>	<b>295</b>	<b>274</b>	<b>267</b>	<b>243</b>	<b>68</b>	<b>69</b>	<b>64</b>	<b>54</b>	<b>39</b>	<b>31</b>	<b>31</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego

Analizując zjawisko bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych wg stażu pracy stwierdzono, iż w 2014 r. w grupie osób bezrobotnych najliczniej występują osoby niepełnosprawne legitymujące się stażem pracy 10-20 lat (22,63 %), oraz 20-30 lat (ok. 20,09 %). W grupie osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu dominują osoby bez stażu pracy (29,41 %) oraz osoby ze stażem pracy 10-20 lat (19,12 %) oraz do 1 roku (16,18 %).

## **10. Założenia programu**

Fundamentalnym założeniem Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2020-2027 jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i umożliwienie pełnego ich rozwoju na płaszczyźnie społecznej, zawodowej i ekonomicznej. Ponadto u podstaw ww. programu leży dążenie do realizacji kompleksowych działań skierowanych do osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin, jak również podniesienie jakości życia poprzez podjęcie przez samorząd powiatowy, samorzady gminne oraz organizacje pożytku publicznego działające na terenie Powiatu Nowosądeckiego i Miasta Nowy Sącz działań w celu wspierania profilaktyki, łagodzenia skutków niepełnosprawności, rozwoju usług rehabilitacyjnych i wyrównywania szans tych osób. Najważniejszym obszarem, na który należy zwrócić uwagę w zakresie organizacji działań skierowanych do osób niepełnosprawnych jest niewątpliwie usuwanie barier społecznych i psychologicznych wpływających na wzmocnienie postaw mających na celu prowadzenie samodzielnego życia. Ważne jest stworzenie warunków, które prowadziłyby do zwiększenia integracji ze środowiskiem lokalnym, a w efekcie poprawy życiowej samodzielności osób niepełnosprawnych, jak również ich rodzin. Osoby niepełnosprawne nie tylko zmagają się z ograniczeniami spowodowanymi niepełnosprawnością, ale także przełamują negatywne stereotypy w społecznym odbiorze. Dotyczy to także rodzin osób niepełnosprawnych. Pokonywanie skutków niepełnosprawności może przyczynić się do osiągnięcia optymalnego poziomu życia przez osoby niepełnosprawne. Prowadzenie działań skierowanych do osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest niezbędnym warunkiem wspomagającym zwiększenie aktywności tej części społeczności Powiatu Nowosądeckiego.

## **11. Cele operacyjne programu i ich realizatorzy**

### **11.1. CEL 1. Wspieranie przemian, ustawiczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problematyki osób niepełnosprawnych, a także ich praw**

Ograniczenia i utrudnienia w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych, a także społeczne niezrozumienie problematyki niepełnosprawności często prowadzi do marginalizacji tych osób. Wynikające z powyższego poczucie zagrożenia bytu jest o wiele silniejsze niż

w przeciętnych rodzinach. Osoba niepełnosprawna posiada obniżoną sprawność funkcjonalną (sensoryczną, fizyczną i lub psychiczną), która trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub wręcz uniemożliwia życie codzienne, zawodowe, a także prywatne. Ograniczenie zdolności do wypełniania podstawowych zadań społecznych stanowi przeszkodę w realizacji własnych celów oraz poczucie frustracji i bezradności. Sposób postrzegania osób niepełnosprawnych przez pryzmat ograniczeń, braku sukcesów życiowych i zawodowych, silnie zakorzenione w świadomości stereotypy, oraz brak wiedzy na temat poszczególnych rodzajów niepełnosprawności budzą obawę i sytuują te osoby w roli klientów instytucji pomocowych. Ograniczenia sprawności kojarzone są jako odchylenia od normy, a kontakt z osobami niepełnosprawnymi budzi poczucie bezradności i zakłopotania. Problem osób niepełnosprawnych tkwi nie tylko w niepełnosprawności, ale w dużej mierze w osobach sprawnych. Istotna jest, zatem zmiana społecznego sposobu myślenia i postaw wobec organizacji życia osób niepełnosprawnych.

#### **Kierunki działań:**

- Wspieranie działań zmierzających do podnoszenia świadomości społecznej w zakresie praw osób niepełnosprawnych do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia.
- Wspieranie, promowanie i podejmowanie inicjatyw zmierzających do zwiększenia obecności osób niepełnosprawnych w życiu publicznym - usuwanie barier kulturowych, społecznych, fizycznych, zawodowych i edukacyjnych.
- Edukacja społeczna w zakresie wzrostu świadomości o przemocy wobec osób niepełnosprawnych.
- Tworzenie warunków do korzystania z profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych pojawiających się w związku z niepełnosprawnością.
- Podejmowanie działań mających na celu uczestnictwo w terapii zmierzającej do zmniejszania uzależnień wśród rodzin z osobami niepełnosprawnymi.
- Upowszechnianie informacji o przysługujących osobom niepełnosprawnym uprawnieniach - ulotki, informatory, broszury, internet itp.
- Wspieranie grup samopomocowych oraz rozwój wolontariatu na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.
- Rozpowszechnianie informacji dot. organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz zakresu realizowanych przez nich działań.

#### **Sposób realizacji:**

- współpraca w organizowaniu imprez integracyjnych typu kulturalnego, rekreacyjnego, turystycznego i sportowego;
- prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych;
- aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych i włączanie ich w życie społeczne;
- dostosowanie strony internetowej do potrzeb osób niepełnosprawnych;

- prowadzenie na stronie internetowej aktualnych informacji w zakresie praw i uprawnień osób niepełnosprawnych;
- bieżące informowanie osób niepełnosprawnych o działaniach do nich skierowanych.

#### **Oczekiwane efekty:**

- Pozytywne zmiany w społecznym postrzeganiu osoby niepełnosprawnej.
- Poprawa w zakresie przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.
- Wzrost aktywności i samodzielności społecznej osób niepełnosprawnych.
- Wzrost świadomości społecznej oraz wiedzy z zakresu przyczyn niepełnosprawności.
- Wzrost wrażliwości społecznej na problemy osób niepełnosprawnych.
- Doskonalenie metod współpracy z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami w zakresie ochrony przed przemocą i uzależnieniami.

**Odpowiedzialni za zadania:** Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, samorzady gminne i samorząd powiatowy, Powiatowy Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, organizacje pozarządowe.

### **11.2. CEL 2. Pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom w zaspakajaniu podstawowych potrzeb socjalno-bytowych.**

Podstawowym celem działania na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin jest rehabilitacja społeczna, czyli umożliwienie ich funkcjonowania w społeczeństwie. W tym kontekście również poprzez zaspokojenie potrzeb socjalno- bytowych.

#### **Sposób realizacji:**

- realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej poprzez dofinansowanie: likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, turystyki, sportu, kultury i rekreacji,
- zapewnienie całodobowej opieki poprzez umieszczanie w domach pomocy społecznej,
- zapewnienie dziennej opieki i niezbędnych potrzeb życiowych poprzez kierowanie do Warsztatów Terapii Zajęciowej, Środowiskowych Domów Samopomocy, Powiatowych Ośrodków Wsparcia,
- informowanie o możliwościach uzyskania bezpłatnej pomocy w zakresie rzeczowym, finansowym, psychologicznym i prawnym,
- informowanie o prawach i uprawnieniach przysługujących osobom niepełnosprawnym,
- podnoszenie świadomości rodzin w zakresie ich praw i obowiązków oraz wspieranie rodzin w pełnieniu ich ról i funkcji.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

- poprawa warunków życia osób niepełnosprawnych,
- wzrost stopnia zaspokojenia potrzeb z zakresu rehabilitacji społecznej

**Odpowiedzialni za zadania:** samorządy gminne i samorząd powiatowy, PCPR, GOPS-y, DPS, WTZ, ŚDS, POW, organizacje pozarządowe.

### **11.3. CEL 3. Zwiększanie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji**

Dostęp do edukacji jest podstawowym elementem, który decyduje o włączeniu osób niepełnosprawnych do życia społecznego, a docelowo także do zawodowego. Działania dotyczą wszystkich etapów edukacji, a także doskonalenie zawodowe przez cały okres aktywności zawodowej. Dzieci i młodzież, których potrzeby wynikają z niepełnosprawności, wymagają rehabilitacji, edukacji i wzmożonej opieki, realizowanych w sposób kompleksowy, według indywidualnych planów co pozwoli na wyrównywanie szans edukacyjnych tych dzieci. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w powszechnej edukacji jest ważne z uwagi na ich indywidualny rozwój, proces integracji społecznej ze środowiskiem lokalnym, a ostatecznie wejście tych osób na rynek pracy.

#### **Sposób realizacji:**

- rozwój diagnostyki w zakresie wczesnego wspomagania dzieci,
- prowadzenie zajęć rewalidacyjnych dla uczniów z orzeczeniami,
- kształcenie dzieci w klasach i oddziałach integracyjnych w swoim środowisku społecznym,
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej poprzez zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze, specjalistyczne, terapeutyczne,
- pomoc samorządów gminnych w zakresie finansowania dowozu uczniów niepełnosprawnych,
- ustawiczne dokształcanie kadry pedagogicznej,
- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, także poprzez dofinansowania np. w ramach programów PFRON,
- wspieranie i motywowanie osób niepełnosprawnych do podnoszenia kwalifikacji,
- podejmowanie działań na rzecz równości w dostępie do edukacji na różnych poziomach,
- dofinansowywanie urządzeń umożliwiających uczenie się i podnoszenie kwalifikacji, pomoc w utrzymaniu ich sprawności technicznej oraz dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi tego sprzętu i oprogramowania,
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i transportowych związanych z dostępem do edukacji na wszystkich poziomach.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

- wzrost liczby placówek edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- dostosowana do potrzeb kształcenia osób niepełnosprawnych baza dydaktyczna,

- poszerzona oferta zajęć pozalekcyjnych,
- podniesienie samoakceptacji osób niepełnosprawnych,
- poprawa funkcjonowania rodzin z niepełnosprawnym członkiem rodziny,
- wzrost kwalifikacji zawodowych nauczycieli, pedagogów i terapeutów,
- zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji,
- wzrost poziomu wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych.

**Odpowiedzialni za zadania:** samorząd powiatowy i samorządy gminne przy współpracy z samorządem wojewódzkim, PCPR, PFRON, PUP, dyrektorzy szkół, organizacje pozarządowe.

#### **11.4. CEL 4. Aktywizacja i rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych**

Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2019 r. w Polsce było 2,4 mln osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, które pobierały świadczenia rentowe<sup>11</sup>. Natomiast w powiatowych urzędach pracy na dzień 31.12.2019 r. było zarejestrowanych 66,9 tys. osób niepełnosprawnych, w tym: 57,5 tys. bezrobotnych<sup>12</sup>. Warto wskazać, że w zależności od przyjętego kryterium niepełnosprawności biologicznej populacja osób niepełnosprawnych w Polsce może liczyć od 4,9 mln osób do 7,7 mln osób<sup>13</sup>. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych jest niezwykle istotna w procesie rehabilitacji, ponieważ ma ona ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania psychicznego i społecznego osób niepełnosprawnych. Integracja poprzez pracę stanowi jeden z najistotniejszych aspektów ich uczestnictwa w życiu społecznym. Aktywność zawodowa daje poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, a także przydatności społecznej i zmniejszenie uczucia dyskryminacji. Sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy jest niekorzystna i wyraża się niskim poziomem aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych. Istotne jest, by zaproponować osobom niepełnosprawnym wsparcie na wielu płaszczyznach budowania ścieżki zawodowej, pozwalające na podniesienie ich kwalifikacji, a tym samym poprawę ich funkcjonowania na rynku pracy.

##### **Sposób realizacji:**

- udzielanie kompleksowych informacji dotyczących uprawnień z tytułu posiadania stopnia niepełnosprawności oraz statusu osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy, możliwości zatrudnienia lub podjęcia własnej działalności gospodarczej oraz uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji,
- informowanie o dostępnych usługach i instrumentach rynku pracy,

<sup>11</sup> Dane GUS

<sup>12</sup> Sprawozdanie MRPiPS-07 za II półrocze 2019 r. opracowanie własne Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

<sup>13</sup> Europejskie Ankietowe Badania Zdrowia.



- pozyskiwanie ofert pracy dla osób niepełnosprawnych,
- kierowanie na stanowiska subsydiowane,
- współpraca z samorządem gminnym w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej niepełnosprawnych w ramach robót publicznych, prac społecznie użytecznych, Programu Aktywizacja i Integracja,
- przygotowanie i realizacja projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, a zwłaszcza w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- opracowywanie dla niepełnosprawnych bezrobotnych Indywidualnych Planów Działania,
- zapewnienie możliwości korzystania z kursów, szkoleń zawodowych i przekwalifikowujących, doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy,
- rejestracja niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
- tworzenie stanowisk pracy przystosowanych dla osób niepełnosprawnych,
- wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- przygotowywanie pracodawców do pracy z osobami niepełnosprawnymi,
- promocja wśród pracodawców nietypowych form zatrudnienia (telepraca, praca chałupnicza, praca na zastępstwo),
- specjalistyczne poradnictwo i pośrednictwo pracy,
- organizacja praktyk i staży,
- promowanie zatrudnienia poprzez udział w programach celowych PFRON;
- promowanie zatrudniania osób niepełnosprawnych poprzez zwrot miesięcznych kosztów zatrudniania pracowników pomagających pracownikom niepełnosprawnym w pracy w zakresie czynności trudnych lub niemożliwych do wykonania przez pracownika na stanowisku pracy,
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej,
- włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych,
- wzrost aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych,
- wzrost liczby pracujących osób niepełnosprawnych,
- wzrost liczby pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne,
- uzyskanie przez osoby niepełnosprawne nowych kwalifikacji lub podwyższenie posiadanych kwalifikacji, ewentualnie ich zmiana,
- poprawa sytuacji ekonomicznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

**Odpowiedzialni za zadania:** PUP, PFRON, samorząd powiatowy i samorzady gminne, organizacje pozarządowe, pracodawcy.

## **11.5. CEL 5. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny**

Ważnym elementem wsparcia rehabilitacji jest możliwie szybkie i regularne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Wszystkie osoby niepełnosprawne, które potrzebują t zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny powinny mieć do nich swobodny dostęp i zminimalizowany system organizacyjny dotyczący uzyskiwania dofinansowania w w/w zakresie.

### **Sposób realizacji:**

- dofinansowywanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze;
- dofinansowanie do zakupu wózka inwalidzkiego i skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym oraz pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej tych urządzeń,
- dofinansowanie do zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania technicznej oraz pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej tej protezy,
- likwidowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej,
- umożliwienie osobom niepełnosprawnym bezpłatnego wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego i przedmiotów ortopedycznych,
- skoordynowanie działań zmierzających do pełnego i adekwatnego w stosunku do rodzaju i stopnia niepełnosprawności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

### **Oczekiwane rezultaty:**

- wzrost liczby osób niepełnosprawnych wyposażonych w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji leczniczej.

**Odpowiedzialni za zadania:** samorząd powiatowy, samorządy gminne, PCPR, organizacje pozarządowe.

## **11.6. CEL 6. Adaptacja i integracja osób niepełnosprawnych poprzez uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym i turystycznym**

Integracja społeczna polega na możliwie pełnym uczestnictwie osób niepełnosprawnych w różnych formach życia społecznego. Niezbędna w tym procesie jest akceptacja i zrozumienie potrzeb osób niepełnosprawnych. Istotnym także staje się podejmowanie działań zmierzających do stwarzania osobom niepełnosprawnym możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym, sportowym, rekreacyjnym i turystycznym. Bariery uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym najczęściej są spowodowane czynnikami zewnętrznymi takimi jak bariery architektoniczne, bariery społeczne, bariery kulturowe i edukacyjne. Głównym zadaniem instytucji wspierających osoby niepełnosprawne powinno być pokonywanie tych barier i tworzenie możliwości by mogły one korzystać w pełni z różnych form życia społecznego.

### **Sposób realizacji:**

- przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej,
- wspieranie osób niepełnosprawnych w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym poprzez dofinansowanie prowadzenia przez warsztaty terapii zajęciowej, zajęć klubowych jako zorganizowanej formy rehabilitacji,
- ułatwienie dostępu do poradnictwa i informacji m. in. o ulgach, uprawnieniach i prawach osób niepełnosprawnych,
- kampanie informacyjne dotyczące problemów osób niepełnosprawnych,
- dofinansowywanie imprez z udziałem osób niepełnosprawnych np. konkursów, zawodów sportowych, wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych,
- organizacja imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych,
- uczestnictwo osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych,
- wsparcie działań z zakresu likwidacji barier architektonicznych, transportowych i w komunikowaniu się,
- oznakowanie miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych oraz wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych,

### **Oczekiwane rezultaty:**

- unowocześnianie infrastruktury istniejących WTZ i tworzenie nowych,
- poprawa warunków życia społecznego osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie kulturalno-społeczne,
- dynamizacja procesu integracji społecznej.

**Odpowiedzialni za zadania:** samorząd powiatowy i samorządy gminne, PCPR, WTZ, ŚDS, Ośrodki Wsparcia i organizacje pozarządowe.

### **11.7. CEL 7. Usprawnianie systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez wzrost efektywności działań organizacji pozarządowych z terenu powiatu**

Organizacje pozarządowe w dużym stopniu swoimi inicjatywami i ofertami uzupełniają istniejącą infrastrukturę służącą rehabilitacji osób niepełnosprawnych, dlatego też istotne jest zacieśnianie współpracy samorządu powiatowego z podmiotami i organizacjami samorządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

#### **Sposób realizacji:**

- udział w szkoleniach z zakresu problematyki osób niepełnosprawnych,
- podejmowanie wspólnych przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe,
- wspieranie organizacji poprzez udzielanie dofinansowania do sportu, kultury, rekreacji i turystyki, oraz innych imprez o charakterze integracyjnym dla osób niepełnosprawnych,
- udział w realizacji programów celowych wspierających środowisko osób niepełnosprawnych

#### **Oczekiwane rezultaty:**

- wypracowanie skutecznych metod współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzrost skuteczności integrowania środowisk osób niepełnosprawnych,
- wzrost aktywności podmiotów i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- podniesienie umiejętności pracy z osobami z niepełnosprawnością, w tym sprawowania nad nimi opieki i udzielania pomocy w procesie ich rehabilitacji.

**Odpowiedzialni za zadania:** samorząd powiatowy i samorzady gminne, organizacje pozarządowe, PCPR -przy współudziale PFRON.

### **11.8. CEL 8. Likwidacja barier architektonicznych, transportowych, technicznych oraz barier w komunikowaniu się**

Barьеры architektoniczne, transportowe, w komunikowaniu się i techniczne są ograniczeniami utrudniającymi, lub wręcz uniemożliwiającymi osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie i zaspokajanie swoich potrzeb życiowych. Likwidacja barier architektonicznych polega między innymi na adaptacji i przystosowaniu łazienek, likwidacji progów, oraz umożliwienie samodzielnego wyjścia z domu poprzez budowę podjazdów, czy montaż windy. O ogromne znaczenie w procesie likwidacji ograniczeń utrudniających życie osób niepełnosprawnych ma likwidacja barier transportowych, poprzez dostosowywanie ciągów dla pieszych, przejść przez jezdnię, a także dostosowywanie taboru samochodowego. Natomiast likwidacja barier w komunikowaniu się ma na celu swobodne umożliwienie porozumiewania się osób z niepełnosprawnością związaną z upośledzeniem mowy lub słuchu.

#### **Sposób realizacji:**

- wspieranie w środowisku lokalnym działań zmierzających do likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych i technicznych, a także w komunikowaniu się umożliwiając osobom niepełnosprawnym dostęp do budynków użyteczności publicznej,
- dostosowywanie domostw osób niepełnosprawnych poprzez przyznawanie dofinansowań do likwidacji barier architektonicznych i technicznych,
- udzielanie dofinansowań do likwidacji barier w komunikowaniu się.

**Oczekiwane rezultaty:**

- sukcesywne dostosowywanie ciągów dla pieszych i przejść przez jezdnię,
- sukcesywne dostosowywanie taboru samochodowego, zakup autobusów niskopodłogowych i mikrobusów przystosowanych do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich,
- wzrost liczby obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- wzrost liczby mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- ułatwienie dostępu do placówek leczniczych, oświatowych oraz kultury i rekreacji,
- tworzenie warunków społecznej komunikacji osób niepełnosprawnych.

**Odpowiedzialni za zadania:** samorząd powiatowy i gminny, jednostki samorządu powiatowego i pracodawcy przy współdziałaniu PFRON.

## **12. Monitoring i ewaluacja programu**

Niezbędnym elementem prawidłowego wdrażania Programu jest jego monitorowanie oraz ocena jego realizacji. Systematyczne zbieranie oraz analizowanie ilościowych i jakościowych danych dotyczących poszczególnych zadań realizowanych w ramach celów operacyjnych, pozwoli na monitorowanie stopnia ich wykonania oraz wprowadzenie ewentualnych zmian.

Za prowadzenie monitoringu i ewaluację realizowanych działań odpowiedzialny będzie Koordynator Programu – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu. Dane do monitoringu pozyskiwane będą od realizatorów odpowiedzialnych za wykonywanie poszczególnych zadań.

## Podsumowanie

Na podstawie art. 35a ust. 1 pkt.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy “opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie: rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych”. Powyższy program jest zgodny ze “Strategią Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego na lata 2020 - 2027”, określa działania jakie nasz Powiat powinien realizować, aby zapewnić osobom niepełnosprawnym pełny dostęp do uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym oraz w zakresie edukacji i służby zdrowia.

Realizacja opracowanego Programu pozwoli na uaktualnienie istniejących w Powiecie Nowosądeckim baz danych charakteryzujących środowisko osób niepełnosprawnych, ich potrzeb, instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne są beneficjentami wszystkich praw, które przysługują osobom pełnosprawnym. Rzeczywiste zagwarantowanie praw człowieka wymaga opracowania mechanizmów wyrównywania szans osobom niepełnosprawnym i stworzenia im warunków do korzystania z pełni praw przysługujących wszystkim obywatelom. Kształtowanie przestrzeni architektonicznej dostępnej dla osób niepełnosprawnych, umożliwienie porozumiewania się z innymi ludźmi, dostęp do informacji oraz wyposażenie tej grupy osób w odpowiedni sprzęt techniczny są to zadania konieczne i powinny być realizowane w najpełniejszy sposób. Tylko wówczas nastąpi pełna integracja osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną oraz całym społeczeństwem.

Program wyznacza kierunki działania lokalnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych. Określa działania różnych instytucji i organizacji wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny. Zadania realizowane w ramach poszczególnych celów operacyjnych wpłyną na wyrównanie szans osób niepełnosprawnych, które umożliwią im funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz ograniczą zjawisko wykluczenia społecznego.

Działania przedstawione w Programie są nakierowane na dążenia, których celem jest integrowanie osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem poprzez wypracowanie rozwiązań prowadzących do usamodzielnienia poszczególnych osób i włączenie ich w życie społeczne, rodzinne i zawodowe.

Zadania przedstawione w programie nastawione są na wzmocnienie postaw aktywnych osób niepełnosprawnych, powiązanie działań instytucji i organizacji społecznych: sfery oświaty, służby zdrowia, pomocy społecznej w samorządach gminnych i samorządzie powiatowym oraz przedstawicieli środowiska osób niepełnosprawnych.

Opracowane cele i kierunki działań są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców Powiatu, instytucji publicznych, władz samorządowych gminnych i samorządu powiatu i stanowią podstawę do podejmowania działań mających na celu ograniczenie skali wykluczenia społecznego z powodu niepełnosprawności.

O końcowym sukcesie i osiągnięciu poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych zadecyduje w dużej mierze charakter współpracy pomiędzy wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w realizację niniejszego Programu.

„Misją Samorządu Powiatu Nowosądeckiego w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym jest możliwie najszersze włączenie ich do aktywnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia społecznego”. Działania samorządu Powiatu Nowosądeckiego na rzecz osób niepełnosprawnych mają charakter interdyscyplinarny i obejmują wszystkie sfery życia osoby niepełnosprawnej. Dotyczą one zadań z zakresu: edukacji, kultury, turystyki, sportu, działalności społecznej, artystycznej, pomocy społecznej, opieki zdrowotnej, rehabilitacji leczniczej, rehabilitacji społecznej, przeciwdziałania bezrobociu, infrastruktury, transportu i innych, które określone są w ustawach szczegółowych.

## **Uzasadnienie**

Zgodnie art. 4 ust.1 pkt. 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponad gminnym w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych. W myśl art. 12 pkt 11 cyt. ustawy, do wyłącznej właściwości rady powiatu należy podejmowanie uchwał w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady powiatu. Na podstawie art. 35a ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Poprzedni Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych obowiązywał w latach 2014-2020, w związku z czym konieczne jest uchwalenie kolejnego na lata 2021-2027.

Mając na uwadze powyższe podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.